

הישיבה הארבע-מאות-ושתיים-עשרה של הכנסת השלישית

יום רביעי, כ"ב שבט תשי"ח (12 פברואר 1958)
ירושלים, בנין הכנסת, שעה 14.38

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שלה הונחו היים על שולחן הכנסת: חוק יום העצמאות (תיקון) (מס' 5), תשי"ח — 1958; חוק אכסון במלון (הוראת שעה), תשי"ח — 1958; חוק האוהרות (תיקון), תשי"ח — 1958.

היו"ר י. רוקח:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. תחילה יודיע לנו סגן מזכיר הכנסת על הזמרה שהונח על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת א. צידון:

ברשות היושב־ראש הנני מתכבד להודיע, כי מטעם המזר

ב. חוק יסוד: הכנסת, תשי"ח — 1958

(המשך הדיון)

מובטח בוועדת חקירה בלי להבדיל אם חברי ועדת החקירה מהחלק של האופוזיציה יהיו דווקא מארבע מפלגות, משלוש או משתי מפלגות. הצעתי באה להבטיח שהחלק היחסי הזה של האופוזיציה בכנסת, מקומו יהיה מובטח בוועדת החקירה.

אני רוצה לומר בסיכום ההסתייגות — ואני פונה פה לרוב שהעביר בוועדה את הנוסח שלו: מאחר שהסכמתם שבחוק היסוד יהיה סעיף הנוגע לבחירת ועדת חקירה פארלאמנטארי, ונתתם לה סמכויות, הרי בניסוח שקבעתם אותו אתם עושים את ההחלטה הזאת ככלי ריק, כדבר חסר ערך, כדבר שלא יביא אותה התועלת המינימאלית שנתכוונו להביאה עליידי אפשרות של בחירת ועדת חקירה. נוסח ההסתייגות שלי, אשר אינה מתפרצת, אשר אינה הולכת לבחוק עולמות, אינו מכיון אלא להבטיח זכות של ייצוג מבוסס על ההרכב המספרי בכנסת. נראה לי שמחובתנו להבטיח שוועדת חקירה פארלאמנטארי, באם יקרה ויהיה צורך בה, והיא תיבחר — מחובתנו להבטיח שהיא תוכל למלא את תפקידה מתוך יחס של אחריות וכבוד לכל הכנסת.

אני פונה לחברי הכנסת מכל הסיעות ומבקש שהאפי שרות הזאת של הקמת ועדת חקירה פארלאמנטארי בצורה הוגנת, סדירה ומתאמת ליחסי הכוחות בכנסת, תובטח בחוק היסוד שלפנינו.

חנן רובין (מפ"ם):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. נדמה לי שאנו עוסקים עכשיו בסוגיה נכבדה למדי בחיי פארלאמנט — שאלת הקמת ועדת חקירה פארלאמנטארי ואופן הרכבתה.

הצעתי מורכבת משני חלקים: 1) מתי יש להקים ועדת חקירה; 2) כיצד תהיה מורכבת ועדת החקירה.

בחלקה הראשון הצעתי שונה לגמרי מיתר ההצעות, הצעת רוב הוועדה והצעת חברה הכנסת איכילוב, עליידי כך שאני מציע כי מיעוט בכנסת, במקרה זה מיעוט גדול, שליש, יהיה רשאי לדרוש הקמת ועדת חקירה. אין הדבר הזה אוס' ייני דווקא לגבינו, זה קיים או היה קיים בפארלאמנטים שונים, כגון בצרפת, בגרמניה הוויימארי, ועוד. אינני יודע איך זה בארצות הברית, אבל יש בהצעתי הגיון הנובע מעצם מהותו של המושג פארלאמנט. אם מיעוט גדול חושב שענין מסויים ראוי לחקירה, חיבת הכנסת לתת לו את האפשרות להקמת ועדת חקירה.

היו"ר י. רוקח:

נמשך בדין על חוק יסוד: הכנסת, רשות היבור לחברה הכנסת איכילוב להסתייגותו בסעיף 22.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותנו לסעיף זה נוגעת לדרכי בחירתה של ועדת חקירה, או לפי המונח השיג' רתי — ועדה פארלאמנטארי. ובכן, אין באים כאן לקבוע אם לבחור או לא לבחור ועדת חקירה פארלאמנטארי. הדבר הזה מוגדר בהצעת החוק מתוך הסכמה. הסתייגותי נוגעת לשאלה איך מרכיבים ועדת חקירה.

מתי בוחרת הכנסת בוועדת חקירה? כאשר מתעוררת התנגדות או כאשר מתעוררות השערות שונות לפעולה ממשלתית זו או אחרת, כאשר יש הרגשה שקרה משהו שמצ' זיק שהכנסת תקים ועדת חקירה לשם בירור וחקירת מקרה מסויים. לפי הנוסח המוצע בהצעת החוק עלול הרוב הקו' אליציוני, שהממשלה היא שלו ושהוא רואה את עצמו כמינה וכאחראי לה, לבחור ועדת חקירה בהרכב שכולו מתוך אנשי הקואליציה. זאת אומרת שעצם העלאת השאלה של הצורך בבחירת ועדת חקירה עלולה לקבל סוף קומי: אמנם דנו בכנסת, אמנם הסכימו שנושא מסויים מצדיק בחירת ועדת חקירה, אבל בחרו ועדה בהרכב כזה שלפיו יוכלו לשער מראש מה יהיו מסקנות הוועדה.

לכן באה הצעת, הסתייגותי, האומרת: כל ועדת חקירה שתיבחר, הרכבה יהיה מושתת על היחסיות, על הפרופורציה שבין מפלגות הקואליציה ומפלגות האופוזיציה. לפי הסתייגותי, לפי הנוסח שלי, נשאר הרוב בידי הקואליציה, כל ועדת חקירה שתיבחר, הרוב הקואליציוני ישתקף בה, אבל גם המספר היחסי של המיעוט האופוזיציוני ישתקף בה. אמנם אף אז תוכל ועדת חקירה, עם החלטת רוב, לבוא לפני הכנסת בכל מיני מסקנות שלה, אבל פעולת הוועדה, הבירור וכל מה שמסביב לכך, ייעשו תוך שותפות מלאה עם אנשי האופו' זיציה.

הצעתי שונה מהצעתו של חברה הכנסת רובין לאותו סעיף באותו נושא. ההסתייגות של חברה הכנסת רובין מד' ברת על מספר קבוע של חברי ועדת החקירה, של חמישה עשר חברים. חמישה עשר חברים אלה ייבחרו בהתאם למספר היחסי של כל סיעה וסיעה בכנסת. הצעתי באה להבטיח שהאופוזיציה במובן הכולל, באופן יחסי, מקומה יהיה

הבעיה השניה היא — כיצד תהיה מורכבת אותה ועדת חקירה. אני מציע שוועדת החקירה תהיה מורכבת בהתאם ליחסי הכוחות שבכנסת, כלומר, שלא תשנה את יחסי הרוב והמיעוט בבית. אמנם, המיעוט יכול להכריח, לפי הצעתי, את הבית כולו; 40 חברי כנסת החתומים בכתב על בקשה להקמת ועדת חקירה יכולים להכריח את הרוב, את 80 חברי הכנסת האחרים, להקים את הוועדה, אולם דעת הוועדה יהיה לפי רצון הרוב בה, שהוא רצון הרוב בכנסת, כלומר, איך תתנהל החקירה, מה יהיו סיכומיה או החלטותיה — זה כבר לא ענינו של המיעוט, כי אם של הרוב. נדמה לי שזוהי הצעה הגוננת.

לפי מהות הפארלאמנט יש זכויות מסוימות למיעוט, ואחת מהן היא זכות הדיבור, אבל יש זכויות נוספות לכל חבר כנסת, כגון הזכות להציע הצעות, להצביע, וכיוצא בזה, ואני מוסיף לכך גם את זכות הדרישה להקים ועדת חקירה. עד כה לא הובאו לפני הכנסת דרישות רבות להקמת ועדות חקירה — היה רק מקרה אחד ויחיד מסוג זה. אני חושב שאין פגם בכך לנסות ללכת גם בדרך של מתן זכות למיעוט, או למיעוטים, לדרוש הקמת ועדת חקירה, מה גם שאנו יודעים שאין זה ענין תיאורטי בלבד. ישנן בארץ מפלגות ממפלגות שונות, המנוגדות ביניהן בהשקפות עולם, בתפיסות סוציאליות, בשיטות מדיניות ועוד, אבל אם ארבעים חברי כנסת חושבים שיש לחקור ענין מסויים, אני חושב שיהיה זה הגון אם הכנסת תתן להם את האפשרות הזאת. כיצד לחקור — על כך יחליט הרוב. בענין ועדות חקירה אפשר למצוא דוגמאות אצל פארלאמנטים אחרים. זה יעשיר את החיים הפארלאמנטאריים שלנו, גם יעשה את הפארלאמנט חיוני יותר ובעל משקל יותר.

ובסוף דברי עוד משפט אחד: לדעתי מחייבת ההגינות, שוועדת חקירה כזאת תהיה מורכבת הרכב יחסי, כלומר ביחס להרכב הכנסת. לכן הצעתי שוועדת חקירה כזאת תהיה מורכבת מ-15 חברים. המספר של 15 חברים איננו לדידי מספר קדוש. בהציעי את המספר הזה נהגתי לפי הדוגמה של ועדות אחרות. אבל יכולתי לנקוט גם את המספרים 9, 11 או 17, ויפול הדין כפי שיפול. אם יש לחברים בבית ספקות לגבי הצעתי רק מפאת המספר, הייתי מבקש אותם חברים לדון על ענין זה דיון נוסף בוועדה. כל זמן שלא אשמע זאת — אני מציע 15, אבל כאמור, המספר המוצע איננו מהותי להצעתי. המהותי בענין זה הוא השליש שיהיה רשאי לדרוש הקמת ועדת חקירה, ונוסף לכך הרכב יחסי, כלומר הרכב שלא יקפח את הרוב, את זכויותיו ואת כושר החלטתו, ויאפשר לנהל את החקירה בכנסת ולסכמה בדרך נאותה.

נחום גיררפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אין ברצוני להיכנס לעצם הענין של שתי ההסתייגויות, זו של חברי-הכנסת איכילוב וזו של חברי-הכנסת רובין בחלקה הראשון. כבר פעמיים הסברתי כי רוב הוועדה עומד על הנקודה שבחוק יסוד לא צריכים להיות פרטים. צריך להיות בו עקרון — העקרון שלכנסת יש אפשרות לקבוע ולבחור בצורה זו או אחרת ועדות חקירה. כיצד יבחר ועדת החקירה — זהו ענין לתקנון. החוקה קובעת מה לעשות, אבל אינה קובעת איך לעשות זאת. כל זה שייך לתקנון. ואם יש צדק בדברי חברי-הכנסת רובין, יובא הענין לוועדת התקנון, ושם יוסדר בצורה זו או אחרת.

משום כך אנו מציעים לדחות את ההסתייגות של חברי הכנסת איכילוב ואת חלקה הראשון של ההסתייגות של חברי הכנסת רובין.

מה שנוגע לחלקה השני של ההסתייגות חברי-הכנסת רובין — החלק האומר כי לוועדת חקירה יהיו כל הסמכויות לפי פקודת ועדות חקירה — כל זה מיותר. כי בסעיף 22 כתוב שהכנסת בוחרת בוועדת חקירה, היא קובעת את סדר עבודתה, היא קובעת את סמכויותיה, היא קובעת אם ועדת החקירה צריכה למסור דיווח שבועי, היא קובעת אם יהיו לה סמכויות לפי פקודת ועדות חקירה.

ומשום שזה מיותר — אני מבקש לדחות גם את ההסתייגות הזאת.

מנחם בגין (תנועת החירות) :

אני מבקש להציג שאלה למסתייג חברי-הכנסת רובין בקשר עם ההצבעה. אני רוצה לשאול אם חברי-הכנסת רובין יסכים לחוק מהצעתו את הסיפה בדבר הסמכויות של ועדת חקירה. דגו בזה הרבה וחשבנו שאין זה נאה להכניס זאת בחוק הנדון.

חנן רובין (מפ"ם) :

אני מסכים. אני מוכן לוותר על זה.

היו"ר י. רוקח :

אני מעמיד עכשיו להצבעה את ההסתייגות של חברי הכנסת איכילוב לסעיף 22.

ה צ ב ע ה

בעד	— 34
נגד	— 33

עקיבא גוברין (מפא"י) :

אני מבקש למנות שנית.

היו"ר י. רוקח :

אני מעמיד אפוא שנית להצבעה את ההסתייגות של חברי-הכנסת איכילוב, ואבקש את חברי-הכנסת פרלשטיין ובהיר למנות את הקולות.

ה צ ב ע ה

בעד	— 40
נגד	— 38

התיקון נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

לסעיף 22 יש עוד הסתייגות של חברי-הכנסת רובין.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים) :

לאחר שנתקבלה ההסתייגות, ברצוני לבקש את חברי הכנסת רובין שיוותרו על החלק הראשון של ההסתייגות ביחס למספר של חמשה-עשר חברים.

חנן רובין (מפ"ם) :

אני מוכן להסכים לכך שאותו חלק שבו מדובר על המספר של 15 חברים יועמד להצבעה בנפרד.

אריה בהיר (מפא"י) :

שינוי ההסתייגות פירושו ויתור על ההסתייגות כולה.

ישיבה ת"ב, כ"ב שבט תשי"ח (12 סברואר 1958)
— חוק יסוד: הכנסת (רוקה, בגין, שופמן, רוזנברג) —

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי—הפועל המזרחי):

אדוני היושבי ראש, כנסת נכבדה. לכאורה צדק חברי הכנסת שופמן: מן הראוי שהכנסת תחליט החלטות ותקבל חוקים בנוכחות מספר מתאים של חברי הכנסת. ישנם פאר-לאמנטים שבהם הקוורום הוא דבר מחייב ואי-אפשר להצביע אם מישוהו טוען שאין קוורום. אולם נדמה לי שאצלנו טרם הגיעה השעה לדרוש קוורום, וברור שדרישה כזאת תהיה נכבד מאד על עבודת הכנסת.

אולם אם אין לדרוש קוורום לגבי העבודה הרגילה, לר"ב הקריאה הראשונה והקריאה השניה — הרי אנו מציעים שנתחיל בדרך צנועה ונחליט שבקריאה השלישית צריכים להיות נוכחים לפחות שליש חברי הכנסת. אני חושב שכל חברי הכנסת יסכימו שאין זה לכבודו של הכנסת שחוק יתקבל בקריאה שלישית ב-12 קולות נגד 8. רק לפני מספר ימים הייתה הצבעה של 10 קולות נגד 6. אם חברי הכנסת ידעו שאי-אפשר לקיים קריאה שלישית מבלי שישתתפו בה שליש חברי הכנסת — ויש לציין כי מספר הקריאות השלישיות אינו רב, ומלבד זה, לפי התקנון אפשר לדחות קריאה שלישית, וחברי הכנסת יודעים מראש מתי תתקיים — יש להניח שיהיו נוכחים בכנסת. נתחיל איפוא בדרך צנועה זו מבלי להתחיל על קוורום כפי שמציע חברי הכנסת שופמן — הצעה שאני רואה אותה כמוקדמת עדיין. לעומת זה מציע אני לקבל החלטה שקריאה שלישית אפשר לערוך רק כאשר נוכחים באולם שליש חברי הכנסת.

נחום ניר-רפאלקס (כשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושבי ראש, כנסת נכבדה. המושג "כבוד הכנסת" הוא מושג חשוב מאד, אבל הוא אינו ברור די צרכו. למשל בצרפת קיים גם כן פארלאמנט ושם יש חוק שאפשר להצביע בדרך שקוראים לה בשם "פרוקסי". זאת אומרת אחד מצביע בשם כל הסיעה. לפי זה ייתכן כי 30 חברי הפארלאמנט יצביעו בשם 600 חברי הפארלאמנט, ושם אין רואים בכך משום חוסר כבוד לפארלאמנט. אינני מבין מדוע אצלנו, כאשר ישנם חברי כנסת מעטים פוגע הדבר בכבוד הכנסת. אם נחליט על קוורום, יפגע הדבר ביעילותה של הכנסת, כי אז צריך יהיה לבטל ישיבות על גבי ישיבות, כי חברי הכנסת יכולים לבוא וללא לבוא. אני קיימים כבר תשע שנים ואינני יודע מהו האסון שקרה לנו בלי הקוורום. היינו פותחים את ישיבות הכנסת במספר קטן של חברים, ובהמשך הדיון היו מתכנסים חברי הכנסת. מכל מקום, קביעת קוורום עלולה לבטל הרבה ישיבות. ומשום כך אנו מציעים להצביע נגד שתי ההסתייגויות.

ה צ ב ע

התיקון של חברי הכנסת מ. בגין לסעיף 24 לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ז. ורהפטיג ויש. רוזנברג

לסעיף 24 לא נתקבל.

סעיף 24 בנוסח הוועדה נתקבל.

סעיף 25 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. רוקח:

חברי הכנסת שופמן ורהפטיג הציעו להוסיף סעיף אחר לסעיף 25. רשות-הדיבור לחברי הכנסת שופמן.

יוסף שופמן (תנועת הווירות):

אדוני היושבי ראש, כנסת נכבדה. אתמול הציעו באחד הסעיפים הראשונים — בסעיף הראשון לאמירו. של דבר —

היו"ר י. רוקח:

אני מעמיד להצבעה את הסתייגותו של חברי הכנסת רובין, בלי אותו חלק אשר חברי הכנסת רובין ויתר עליו.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חברי הכנסת ח. רובין לסעיף 22 — 37

נגד — 40

התיקון לא נתקבל.

מנחם בגין (תנועת החירות):

אבקש למנות שנית את הקולות.

היו"ר י. רוקח:

אני מבקש את חברי הכנסת בהיר ופרלשטיין למנות את הקולות.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חברי הכנסת ח. רובין לסעיף 22 — 40

נגד — 41

התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. רוקח:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 22, עם התיקון שנתקבל.

ה צ ב ע

בעד — 48

נגד — 40

סעיף 22 בנוסח המתוקן נתקבל.

היו"ר י. רוקח:

אנו עוברים לסעיף 23. הסתייגות לחברי הכנסת שופמן.

יוסף שופמן (תנועת החירות):

אני מוותר על ההסתייגות.

היו"ר י. רוקח:

אני מעמיד להצבעה סעיף 23 כמוצע על-ידי הוועדה.

ה צ ב ע

סעיף 23 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. רוקח:

אנו עוברים לסעיף 24. הסתייגות לחברי הכנסת שופמן.

יוסף שופמן (תנועת החירות):

אדוני היושבי ראש, כנסת נכבדה. בסעיף זה אנו מציעים לקבוע "קוורום" לדינוי הכנסת. אנו מציעים שהמנין לדין גים והחלטות בכנסת יהיה — 30 חברי כנסת.

הצעה המקורית היה סעיף ביחס לעתונות ולפרסומים על הכנסת, והיה רצון לשמור על כבוד הכנסת בעזרת הור"א את חמורות נגד העתונות, ובצדק העירו שעל כבוד הכנסת חייבת הכנסת בעצמה לשמור. אני חושב שזוהי באמת פגיעה בכבוד הכנסת אם מופיעים פרסומים שבהצבעה על חוק זה או אחר הצביעו 6 בעד ו-4 נגד, או להיפך; כלומר שבאולם הכנסת היו רק 10 חברים. אם ננהיג מנין חוקי בדיוני הכנסת, זה יחייב את חברי הכנסת להשתתף בישיבות הכנסת, באופן כזה נשמור על כבודה יותר מאשר על-ידי כל מיני חוקים ודאקוויים ביחס למסירת דברים על הנעשה בתוך הכנסת. בצורה כזאת תשמור הכנסת על כבודה. אנו מבקשים לקבל את הצעתנו.

— חוק יסוד : הכנסת (שופמן, ורהפטיג, ניריפאלקס, הררי, רוקח, רפאל, בגין, הרצל, רויאל-נאור) —

בר על מקרה שהנשיא יסרב לחתום על החוק. איפה בכלל כתוב שהוא צריך לחתום?

ינהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :
לא כתוב כאן בכלל שיש נשיא.

נחום ניריפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
זה לא כתוב כאן מפני שיש חוק מיוחד לענין זה, הדן בזכויותיו של הנשיא, בדרך בחירתו, בסמכויותיו. אם נרצה להכניס את הדבר הזה, נעשה זאת במקום שמדובר על הנשיא, או במקום שמדובר על דרך החקיקה. אבל פה, בחוק זה, אין מקום להכניס סעיף כזה. לכן דחתה הוועדה את ההסתייגות הזאת.

היו"ר י. רוקח :
אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חברי הכנסת ז. שופמן וז. ורהפטיג
להוסיף סעיף אחרי סעיף 25 לא נתקבלה.

היו"ר י. רוקח :
אנו עוברים לסעיף 26. רשות-הדיבור לחברי הכנסת רפאל, להנמקת הסתייגותו.

יצחק רפאל (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי-הפועל המזרחי) :

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. גם לאחר שנדחתה ההסתייגות הקודמת שלי בנוגע להקמת מוסד של נשיאות ובה היושבי-ראש והסגנים, יש מקום להסתייגות הזאת. הסעיף הנודון מדבר כבר על סמכויות היושבי-ראש והסגנים. בסעיף 26 נאמר כי היושבי-ראש יכול לקבוע, בניסיונות מיוחדות, את המקום של מושב הכנסת, לאחר שהוא יתייעץ עם הסגנים. ההדגשה כאן היא בהתייעצות.

מנחם בגין (תנועת החירות) :
הוא יכול לקבוע את מקומן של ישיבות הכנסת ולא של מושב הכנסת. מושב הכנסת הוא בירושלים.

יצחק רפאל (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי-הפועל המזרחי) :
הוא יכול להעביר את ישיבות הכנסת מחוץ למקום מושבה הקבוע.

אברהם הרצל (מסא"י) :
אין זאת אומרת מחוץ לירושלים.

יצחק רפאל (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי-הפועל המזרחי) :
לא אמרתי זאת.

אסתר רויאל-נאור (תנועת החירות) :
זה יכול להיות גם בעיר העתיקה.

יצחק רפאל (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי-הפועל המזרחי) :

אני רוצה שהסגנים ישותפו לא רק בהתייעצות, כי אם גם בהחלטה. יש ערך להתייעצות אם גם שומעים ליועצים או אם יש חובה לשמוע לעצה. אם אין חובה לשמוע לעצה, אין כל ערך להתייעצות הזאת. משום כך אני מציע, במקום „רשאי יושבי-ראש הכנסת בהתייעצות עם הסגנים” — לכתוב „רשאים יושבי-ראש הכנסת והסגנים”.

הנהגת בית שני, שתפקידו יהיה להשהות קבלת חוקים מסויימים, אשר הבית השני יתנגד להם, ואז יועברו לדיון נוסף ומחודש בכנסת. הצעה זו לא נתקבלה, והיא גם לא היתה מעובדת די צרכה. אנו מציעים הצעה אחרת שתמלא אותו התפקיד, אנו נוהגים רשות לנשיא המדינה לסרב לחתום על חוק שנתקבל בכנסת, ואז יחזור החוק לכנסת לדיון מחודש ונוסף. אם הכנסת תקבל מחדש את החוק, יתפרסם גם ללא צורך בחתימה נוספת של הנשיא.

זוהי תוכן הסתייגותנו, הנותנת אפשרות של דיון נוסף בחוק. אם הנשיא מצא זאת לנכון. זאת היא ההשגחה הדרושה לפעמים בחוקים בעלי חשיבות מיוחדת.

ברצוני להסב את תשומת לבם של חברי הכנסת, שנפלה כאן טעות בניסוח. כאן כתוב „סירב נשיא המדינה לחתום על חוק הכנסת תוך עשרה ימים מהיום שנתקבל בכנסת...” המלה „כנסת” אחרי המלה „חוק” היא מיותרת, והנוסח המלא של ההסתייגות הוא : „סירב נשיא המדינה לחתום על חוק תוך עשרה ימים מהיום שנתקבל בכנסת, תדון בו הכנסת שנית, ואם אישרה אותו בלי שינויים, ייכנס החוק לתקפו כעבור עשרה ימים מקבלתו, אף אם הנשיא לא חתם עליו”.

זרח ורהפטיג (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי-הפועל המזרחי) :

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. כוננת התיקון שלנו היא להאיט את קצב החקיקה ולהעבירה תחת שבט ביקורת נוספת.

אני חושב שהחקיקה היא אצלנו מהירה מדי, ולעתים אף נמהרת. אנחנו עמא פזיאו ואנחנו ממהרים לפעמים יותר מדי. כדאי איפוא לתת סמכות לנשיא המדינה, לסמכות מידינית הגבוהה ביותר במדינה, שתהיה לו אפשרות לדרוש מן הכנסת שתעייץ עוד פעם בחוק שקיבלה.

נדמה לי שחסרה אצלנו שמרנות, חסר אצלנו קונסרבטיביות. משנים אצלנו חוקים ללא צורך מספיק ולפעמים ללא כל צורך. אציין רק חוק אחד, אחד החשובים, אם לא החשוב ביותר : חוק השבות. כאשר נתקבל חוק השבות, היתה הצעה בכנסת להוסיף סעיף שאי-אפשר יהיה לשנות את החוק הזה אלא על-פי הצבעה פה-אחור. אמנם זה לא נתקבל, כי בכנסת אין אזהבים את הרוב המיוחס. אמרו גם שאין להעלות על הדעת שהכנסת בישראל תשנה אי-פעם את החוק הזה. לא עבר זמן רב והוכנס תיקון לחוק הזה בגלל ענין לא כל-כך חשוב, ענין שכמעט אין לו ערך. ורק לפני זמן-מה עמדו שוב לשנות את חוק השבות.

אנחנו ממהרים יותר מדי לשנות ולתקן חוקים, ואין זה מוסף כבוד לחקיקה. אם רוצים לכבד את החקיקה שלנו, צריכים להאיט קצת את הקצב. משום כך כדאי להכניס את הבלם הזה לחוקים החשובים, שבמקרה שנשיא המדינה לא יחתום עליהם, יחזרו לכנסת לדיון מחדש.

נחום ניריפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. לפני שאדבר על עצם הסעיף הזה, עלי לומר שאם יתקבל הרי זה יהיה Deus ex machina בחוקי היסוד.

החוק הזה בכלל איננו מדבר על חקיקה. אין הוא אומר כיצד מעבירים חוק בקריאה ראשונה, שניה ושלישית, ובשום מקום בחוק הזה לא נאמר שיש צורך בחתימה של נשיא המדינה. ופתאום, מן השמים, מכניסים לכאן סעיף שבו מודו

ישיבה ת"י, כ"ב שבט תשי"ח (12 פברואר 1958)
— חוק יסוד : הכנסת (רוקח, שופמן, אזניה, סנה, נמיר) —

לולא היו חילוקי־דעות יסודיים, צריך היה להעיר שמנסחי הסעיף הזה לא עשו עבודתם בשעת צלילות הדעת. אינני יודע איזה תקנון צריך לקבוע את הדרך והתנאים לסגירת הדלתות. אני מבין כי רצו לומר שהכנסת תשב בפומבי אם לא הוחלט על דיון בלתי־פומבי (או סגור) בהתאם לתקנון — ולא „בתנאים ובדרך שייקבעו“, איזה תנאים — אקלימיים? גם כאשר רוצים לומר דבר שאינו נכון, צריך לגסס אותו באופן נכון. כאן עצם הדבר אינו נכון וגם ניסוחו פגום. אולם אינני בא לתבוע רק עלבון הסגנון, אם כי אינני אדיש לזה. השאלה היא איך קובעת הכנסת את היוצא־מִן־הכלל.

הכלל הוא שהדיונים הם פומביים, אך הכל מבינים שיכולים להיות מקרים יוצאים־מִן־הכלל. אולם השאלה היא איך קובעים את המקרים היוצאים־מִן־הכלל, ומי יחליט עליהם. יש שתי אפשרויות: שהתקנון יקבע זאת — כלומר משאירים את השאלה פתוחה, — או שפותרים אותה בפשטות, כלומר, הכנסת מחליטה מתי תשב בישיבה סגורה. שלושה חברי כנסת — סנה, רוזנברג וקליבנוב — באים להציע נוסח קצר, הגיוני, פשוט ונכון גם מבחינה סגנונית: „הכנסת תשב בפומבי אם לא החליטה הכנסת אחרת“. קב ונקי. הלא גם על התקנון תחליט הכנסת. אם מקבלים את נוסח הרוב, משׁ אירים איזה רמו מזור: אין יודעים באיזה תנאים ובאיזה דרכים ייסגרו הדלתות...

לשם מה לחכות לתקנון, כאשר אפשר להגיד בפשטות, כי הכנסת תשב בפומבי, ובמקרים יוצאים־מִן־הכלל תחליט הכנסת על ישיבה סגורה? מדוע לא לקבל הצעה פשוטה זו שהיא הגיונית כליכך?

שר־העבודה מ. נמיר :

פה יהיה ויכוח על הנושא עצמו, על מה עומדים לדון בישיבה סגורה.

משה סנה (מק"י):

שום סוד לא יצא מפי, ואם יצא סוד גדול שאתם ראתם אותו כסוד והוא גרם לעזעזע — מהחזר שלכם יצא. הלא יפה לכם השתיקה. איזה סוד גיליתני? אני מחכה, אדרבא, תאמרו לי איזה סוד גילינו חברי או אני? אני עומד ומתכה כאן, כדי לשמוע תשובה, אין תשובה — שפיר. אם יש דבר רים שאתם רואים אותם כסודות, הרי קרה שלאחר שמישהו מכס גילה משהו שהיה ספק סוד ספק לא סוד, בא זה שב־ראשכם לנוזף בו, ואגב כך גילה סוד שהוא לכל הדעות סוד, ואחר־כך כאשר בא לתקן את המעוות — גילה סודותיים.

אם יעמוד על הפרק ענין סודי, יעלה המציע על הדוכן ויגיד, שסעיף זה וזה כלולים בו דברים שהסודיות יפה להם, ולכן הוא מציע כי הכנסת תדון על כך בישיבה סגורה. הנה היתה הצעה לגבי תקציב הבטחון, שיהיה עליו דיון בישיבה סגורה של הכנסת. האם אגב דיון פורמאלי זה גילה מישהו או יגלה את פרטי התקציב? וסודי? כיצד אתה אומר דברים אלה, אדוני שר העבודה? לשם כך יש בישיבה יושב־ראש, ואם מישהו איננו שומר את פיו ולשונו — הוא יכול גם בישיבה פומבית לפלוט משהו ודבריו נופלים לתוך חלל האולם ואין להשיב, אלא בדרך של סטינוגרמה ומחיקות ממנה לפי הוראת היושב־ראש. הפחד שיש לך, שר העבודה, קיים גם לגבי ישיבה רגילה. לא אמרת דבר שקול, אדוני שר העבודה.

הסתייגותי, לעומת זאת, היא שקולה, וצריך לקבלה.

היו"ר י. רוקח :

הסתייגות באותו סעיף לחבר־הכנסת רוזנברג.

היו"ר י. רוקח :

רשות־הדיבור לחבר־הכנסת שופמן.

יוסף שופמן (תנועת החירות) :

אני מוותר על ההנמקה.

ברוך אזניה (כשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה. ענין זה נשקל היטב בוועדה. פעמים רבות דנו וחזרנו ודנו בו ושינינו נוסחאות. המדובר באותו מצב מיוחד אשר בו חס ושלום יהיה צורך שיושב־ראש הכנסת יכנס את הכנסת לישיבה מחוץ למקום מושבה הקבוע בבירת ישראל ירושלים.

אמרנו קודם כל שאנו קובעים בחוק, לכל יהיה כל ספק, כי מקום מושבה של הכנסת הוא בירושלים; ומחוץ למקום מושבה הקבוע אין לכנס את הכנסת לישיבות אלא במקרים חמורים ביותר. ונשאלת השאלה: אם במקרים חמורים ביותר עסקינן, הרי יכול להיות כי לא יהיה באפשרות האובייקטיבית של יושב־ראש הכנסת לכנס ישיבה פורמאלית כדי לקיים בה התייעצות עם הסגנים, אלא הוא יצטרך לשאול לדעתם בדרך אחרת. לפי החוק היושב־ראש הוא האחראי לעניני הכנסת, ולאחר ההתייעצות יחליט הוא בנדון.

כאשר חבר־הכנסת רפאל הציע את הצעתו בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אמרנו כולנו, ללא הבל השקפה וסיעה, כי מאחר שיש כבר הוראה ברורה שעל היושב־ראש להתיעץ עם הסגנים, אחריותו ומצפונו יחייבו אותו לא להכריע בענין חמור כענין זה אלא אם ישמע דעתם. במידה שיוכל לעשות זאת בישיבה, יעשה זאת; במקרה הגרוע מכל גרוע, שלא יוכל לכנס ישיבה — חייבת להיות אפשרות להבטיח את פעולתה של הכנסת באותו יום רציני כאשר נאלצים לכנסה מחוץ לירושלים. ומכיוון שיושב־ראש הכנסת אחראי לפי החוק לסמכותה, אין כל צורך וגם אין כל אפשרות מעשית לתבוע ממנו קיומה של ישיבה פורמאלית עם הסגנים. אם קיימת אפשרות לכנס ישיבה פורמאלית, מתקבל על הדעת שקיימת גם אפשרות לכנס את הכנסת במקום מושב בה. והלא המדובר הוא באותם מקרים בלתי־רגילים כאשר אין אפשרות לכך.

הניסוח המוצע על־ידי הוועדה מבטיח על כן שהיושב־ראש יצטרך להתייעץ עם הסגנים, אך דרכי ההתייעצות ואופן ההכרעה נתונים למצפונו ולשיקולו של היושב־ראש, האחראי לסמכותה של הכנסת ומגלים אותה.

היו"ר י. רוקח :

אנו ניגשים להצבעה על סעיף 26.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר־הכנסת י. רפאל

וי. שופמן — 26

נגד — 33

התיקון לא נתקבל.

סעיף 26 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

לסעיף 27 רשומה הסתייגות של חבר־הכנסת סנה.

משה סנה (מק"י) :

כנסת נכבדה. רוב הוועדה מציע את הסעיף הבא בענין פומביות דיוני הכנסת: „הכנסת תשב בפומבי אם לא הוחלט על סגירת הדלתות בתנאים ובדרך שייקבעו בתקנון“. גם

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי-הפועל המזרחי):
אני מוותר על ההצעה.

היו"ר י. רוקח:

חבר-הכנסת קליבנוב איננו נוכח כאולם.
רשות-הדיבור לחבר-הכנסת ניר, בשם הוועדה.

נחום ניר-רפאלסק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כנסת נכבדה. אני מתפלא שהסתייגות זו הביאה כמעט
לידי הרצאה תיאורית של חבר-הכנסת סנה. מה אומר הס'
עייף? הסעיף אומר שאפשר לסגור את דלתות הכנסת, לפי
החלטתה. זה מובן ממאליו, תמיד הכנסת היא סוברינה, אלא
פשוט רצינו לומר, שסגירת הדלתות של הכנסת לא תיעשה
באופן סתמי, אלא בהתאם לתקנון. בתקנון ייקבעו הפרטים
ושם ייאמר שהכנסת יכולה לסגור דלתותיה, שחלק מחברי
הכנסת יכולים לדרוש זאת, וכיצד סוגרים, את יתרו במקרה
כזה כניסה לעתונאים אם לאו. בחוק הכנסת את העקרון
שאפשר לסגור את הדלתות. כיצד ייעשה הדבר — לשם כך
קיים תקנון ובו יהיו כל הפרטים.

היו"ר י. רוקח:

אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת י. קליבנוב, י. ש. רוזנברג
ומ. סנה לסעיף 27 לא נתקבל.

סעיף 27 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. רוקח:

אנו עוברים לסעיף 28.

ברוך אונייה (מפא"י):

רצוני להודיע שאני מוותר על הסתייגותי לסעיף זה.

היו"ר י. רוקח:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת הררי.

יוזמה הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. סעיף 28 דן בפרסומים
על דיוני הכנסת, במלים אחרות — בזכותה של העתונות
לפרסם מה שבדעתה לפרסם מדיוני הכנסת. סעיף זה גזר
באריכות בוועדה, והושם על שולחן הכנסת והיה מונח לפני
חברי הכנסת יחד עם יתר סעיפי החוק במשך תקופה ממוש'
כת למדי. במקרה הוחזר החוק לוועדה בקשר לענין אחר
לגמרי, ומשלחת של התאגדות העתונאים ביקשה להתקבל
בוועדה. אינני זכאי לספר מה היה בוועדה, כי הנהוג הוא,
וגם התקנון אומר, שאין מגלים את דיוני הוועדה. לאחר
ביקור המשלחת הזאת נמחקו מהסעיף כל אותם הדברים
שאני רוצה להתוירם בהסתייגויותי.

ראשית, אני תובע בהסתייגות למעשה את כבודה של
הכנסת. כי אם הוועדה דנה, וגם בפעם הראשונה דנה בענין
לאחר ששמעה נציגים של המעצמה הכבירה ששמה "עתר"
נות", וקבעה מה שקבעה והניחה את הסעיף על שולחן הכ'
נסת — אינני יודע, ואולי יושב-ראש הוועדה יסביר, מה
הניע את הוועדה למחוק אותם הדברים שהיא מחקה.

ומה נמחק? ראשית נמחקה המלה "הוגן", דהיינו: היה
כתוב קודם "שפרסומם ההוגן איננו מוגבל".

שמשון יוניצ'מן (תנועת החירות):
מה פירוש המלה "הוגן"?

יוסף סרלין (הציונים הכלליים):

איש אינו יודע מה זה "הוגן".

יוזמה הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

מדוע אתה כל-כך חסר סבלנות, חבר-הכנסת סרלין, מדוע
אתה כל-כך רגיש כאשר אני מדבר? תמיד אתה שקט, ורק
כאשר אני עולה על הדוכן אתה מתחיל קורא קריאות-ביניים.

יוסף סרלין (הציונים הכלליים):

שאלת שאלה ועניתי לך.

יוזמה הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

שאלתי באה רק כדי לאפשר לי לענות. אני חוזר עליה:
מה הסיבה שהמלה "הוגן" נמחקה? איש איננו טוען שה'
פרסומים על דיוני הכנסת אינם צריכים להיעשות בצורה
הוגנת. זאת אפילו העתונאים אינם טוענים. ישנה הסכמה
כללית, שאם מותרים פרסומים — וכולנו בעד התרת פרסו'
מים — צריכים פרסומים אלה להיות הוגנים. על כך יש
הסכמה כללית בין כל האנשים ההגונים. ועכשיו שואלים:
מה זה "הוגן"? מתעוררת איפוא השאלה — וייתכן שהיא
השפיעה על הוועדה ועל העתונאים — מי יקבע מה זה
פרסום הוגן ומה זה פרסום לא הוגן.

מה הוא בכלל מובנה של המלה "הוגן"? מלה זו איננה
המלה הראשונה או היחידה בחוקינו שיכולים להיות לגביה
חילוקי-דעות רבים. אנו קוראים בסעיפי חוק רבים את המ'
לים: בצורה סבירה, או בזירות המתקבלת על הדעת, או
בכוונה תחילה. אף פעם לא שמענו איש, אפילו לא עתונאי,
שיבא וישאל: מה זאת "סבירות", מה זאת "זהירות" או
מה זאת "כוונה"?

ובכן, ישנם מוסדות משפטיים במדינה שהם הקובעים
מתי סבירות היא סבירה ומתי זהירות היא מספקת, ומתי
הגינות היא הוגנת. על כל פנים, אף אם נמצא מי שאינו
יודע מה זה הוגן, הרי קל מאוד לדעת מה זה בלתי-הוגן.
פרסום בלתי-הוגן לגבי מה שקורה בכנסת ולגבי נאום של
חבר כנסת, ביוחד אם זה הולך ונשנה בעתון מסויים, ותו'
רים על כך מדי פעם בפעם לגבי אותו חבר כנסת — מה
הסיבה להגן על פרסום בלתי-הוגן כזה? הכנסת היא בעד
חופש עתונות, בעד חופש פרסום, אבל בעד חופש פרסום
הוגן, ולא בעד ניצול חופש זה לפרסום בלתי-הוגן.
כאמור, קשה מאוד לדעת מה זה הוגן, אבל אפשר לדעת מה
זה פרסום בלתי-הוגן. למשל, אם פרסום מסוג מסויים הולך
ונמשך באופן בלתי-פוסק כלפי אחד מחברי הכנסת, ולא
דווקא חבר הכנסת השלישית, זה יכול להיות גם חבר הכנסת
החמישית.

מדוע צריך למחוק את המלה "הוגן" בסעיף זה? האם
זו מלה מסוכנת? האם איננו רוצים שהפרסום יהיה הוגן ולא
בלתי-הוגן?

ונוסף לזה הנני מציע — וזו הסתייגותי השניה לאותו
סעיף — למחוק את המלים "ואינו גורר אחריות פלילית או"
אזרחית", לאחר המלים "שפרסומם אינו מוגבל". לגבי כל פר'
סום במדינה, בכל ענין שהוא, קיימת אחריות פלילית ואזר'
חית. אגב, איש לא טען שהאחריות הקיימת פוגעת בחופש
העתונות. מה הסיבה למחוק את ההוראה הנדונה ולפטור
את מכשירי הפרסום שישנם במדינה, בין עלידי העתונות
ובין בדרכים אחרות, מהאחריות הפלילית או האזרחית לגבי?

את דברי התשובה — האם פרסום כזה חייב להיות בלתי-מוגבל ופטור מאחריות פלילית ואזרחית?

חיים לנדאו (תנועת החירות) :

אם זה נאמר בכנסת, מותר לפרסם את הדבר.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

ואם זה נאמר והעתונאי לא יפרסם ?

חיים לנדאו (תנועת החירות) :

על כך יש אחריות פלילית.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

זה לא נאמר כך, ואם אתה חושב כך כפי שאתה אומר, עליך להצביע אתי.

כל מה שאני מציע הוא — לכבד את רצונה של הוועידה, בשעה שהניחה את החוק על שולחן הכנסת ובטרם ראתה את משלחת העתונאים בפעם השנייה.

מנחם בגין (תנועת החירות) :

עובדה היא ששינינו זאת לפני שראינו את משלחת העתונאים, אתה היית או בחוץ-לארץ.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

סלח לי, אתה טוען כי אני לא הייתי בארץ? האם כל מה שאתה אומר הוא כליך מדוייק כמו מה שאמרת עכשיו? הן הדבר היה בוועדה לפני עשרה ימים.

מנחם בגין (תנועת החירות) :

אבל שר המשפטים ידע על כך.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

שר המשפטים ויתר על המלה "הוגן" ולכן אינו מסת"יג, אבל אני מסתייג ואיני מוותר על המלה "הוגן". בחוק הכנסת כפי שהונח על שולחן הכנסת נכללה המלה "הוגן", ומשלחת העתונאים דיברה רק נגד המלה הזאת, וטענה מה שחברי הכנסת יוניצ'מן טען כאן, שאינה יודעת מה זה הוגן, אם כי היא לוחמת בתוך האגודה ליחס הוגן, ושם היא יודעת מה זה הוגן — הרי כאשר זה כתוב בחוק אינה יודעת מה זה הוגן.

ואשר להוספת המלים "או בכבוד הכנסת" — איני עומד עליהן, אני רק הכנסתי אותן בהסתייגות משום שהיו בהצעה כפי שהונחה על השולחן בטרם החזר החוק לוועדה והיא הוציאה אותן.

היו"ר י. רוקח :

רשות-הדיבור לחברי הכנסת ורהפטיג, אשר ינמק עכשיו ביחד את שלוש הסתייגותיו לסעיף 28.

זרח ורהפטיג (המפלגה הדתית-לאומית,

המזרחי-הפועל המזרחי) :

ככור יושב-ראש, כנסת נכבדה. לפי הסתייגותי יש למ' חוק את המלים "ואינו גורר אחריות פלילית או אזרחית", ובאופן אוונטואלי — למחוק את המלה "אזרחית". ברצוני להסביר זאת בקיצור נמרץ.

רבתי, לו היה כתוב בסעיף, כפי שהיה לפני כן, בו נאמר, בהתאם להחלטת הוועדה, שיכולים עתונאים לפרסם פרסום "הוגן" של מה שנועשה בכנסת, היה עוד טעם לכתוב שזה אינו גורר אחריות פלילית או אזרחית. אבל לאחר שב-

הנאמר בכנסת? האם לגבי הנאמר בכנסת צריכה להיות פריקת כל עול של אחריות? הלא זהו מסירת דין-וחשבון שצריכה להיות מסירה הוגנת, משקפת את האמת של הנעשה בכנסת. ממה נפשך, אם הדין-וחשבון יהיה הוגן, הוא לא יגרור שום אחריות, לא פלילית ולא אזרחית; אם יהיה בלתי-הוגן, מרוע נפטור את מי שמוסר אותה מאחריות פלילית ואזרחית?

יוחנן בדר (תנועת החירות) :

מה זה אומר "בלתי-הוגן" ?

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

כנראה לא היית קודם, כאשר דיברתי על זה.

פה נתבלבלו היוצרות. לגבי חברי הכנסת נקבעה החסינות כדי שלא יעמדו תחת שוט, כאשר דנים בתוך הכנסת על כל מיני עניינים, ושיהיו חפשיים להביע דעותיהם.

גרשום שוקן (המפלגה הפרוגרסיבית) :

הציבור אסור לו שידע מה שחברי הכנסת מדברים בכנסת ?

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

סלח לי, כאשר עתונאי מוסר מה שחבר כנסת אמר, הוא מוגן על-ידי החוק הפלילי הקיים. אין אני יכול להתווכח כאן על החוק הקיים, אבל כל מסירה נכונה והוגנת של דברים שנאמרו, אינה גוררת כל אחריות פלילית ואזרחית.

יוחנן בדר (תנועת החירות) :

זה לא בדיוק כך.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

אני אומר לך, חברי-הכנסת בדר, שאתה טועה ואינך צודק. איני יודע איך לנהל את הוויכוח הזה, אינני יכול להרצות כאן על החוק הפלילי.

על כל פנים, אין כל הצדקה לתת לעתונאים אפשרויות יותר גדולות לעומת חברי הכנסת. נדרשת מהם מסירת אינפורמציה בצורה כנה, הוגנת ונכונה, כשם שהיא נדרשת מכל אדם במדינה. אין אנו שוללים מהעתונאים שום דבר, אבל פה רוצים להוסיף לו משהו — שיהיו פטורים מאחריות גם מבחינה אזרחית וגם מבחינה פלילית, כדי שיוכלו לעשות מה שהם רוצים וככל העולה על רוחם, שזה לא יגרור אחריות, לא פלילית ולא אזרחית.

אנחנו עלולים לעמוד בפני מצב — ואני מקווה שזה לא יקרה — שעתונאי מסויים ייחזו בחבר כנסת מסויים או בשר ויוסיים יכתוב עליו שהוא גנב, ובכל זאת יהיה פטור מכל אחריות פלילית ואזרחית.

מנחם בגין (תנועת החירות) :

זה לא נכון.

שמשון יוניצ'מן (תנועת החירות) :

האם זה פירוש הוגן של הכתוב?

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

מה זה הוגן? אתה יודע מה זה הוגן? הן טענת קודם לכן שאיש אינו יודע מה זה הוגן. אם אתה יודע מה זה הוגן, אתה צריך להצביע בעד הסתייגות זו, כי זה פירוש הוגן ביותר, כי אין פירוש אחר למה שאני אומר. אם עתונאי מסויים יכתוב שמישהו בכנסת אמר על מישהו אחר שהוא גנב — הנני מביא בכונה דוגמה קיצונית — ואתו חבר הכנסת הנפגע יענה ויתגונן, אך העתונאי לא יפרסם בכלל

המלה „אחריות אורחית“? ימצא שהכנסת תשמש מקום בו אפשר יהיה לגרום נזק גדול ביותר לאדם, והלה לא יוכל להתגונן. שום אורח לא יוכל להתגונן מפני דינים וחשבונות בלתי־הוגנים, ואפילו אם יינזק היקף אורחיו גדול מאד, לא יוכל לתבוע עליכך שום איש לדין.

רבותי, זוהי חסינות שאתם מציעים לעתונאים, הרבה יותר גדולה מאשר לחברי כנסת. כי ביחס לחברי הכנסת אמנם ישנה חסינות מוחלטת ביחס לדברים שחבר כנסת אומר רם תוך כדי מילוי תפקידו, אבל השיקול אם זה בחוקף תפקידו או לא בחוקף תפקידו — אם נניח, חרג ממסגרת התפקיד, זה נמצא בידי ועדת הכנסת ואפשר לדרוש ממנה חסרת החסינות. ועדת הכנסת צטרף להבדיל אם הדבר היה בחוקף התפקיד או לא בחוקף התפקיד. אם זה היה בחוקף התפקיד, אי־אפשר לשלול ממנו את החסינות; אם זה לא היה בחוקף תפקידו, אפשר לשלול ממנו את החסינות. ואילו לעתונאי אתם נותנים חסינות הרבה יותר גדולה, מפני שאפילו אם יפרסם דבר בלתי־הוגן ביותר — אם זה רק נאמר בכנסת, הוא כראש מחוסר חסינות כנחת, שאפילו במקרה שחברי־הכנסת אשר אמר זאת תוסר ממנו החסינות, הרי לגבי העתונאים אי־אפשר יהיה לעשות זאת.

משום כך אני סבור שזה איננו צודק. נדמה לי שהע"תונות מוגנת יפה מאד עליידי החוק הקיים, המגן על כל דיווחשבון הוגן, ולא צריך להוסיף ולהגן גם על דינים וחשבונות בלתי־הוגנים.

היו"ר י. רוקח :

הסתייגות לחברי־הכנסת רוזנברג. הוא איננו.

הסתייגות לחברי־הכנסת שופמן. הוא מוותר.

רשות הדיבור לחברי־הכנסת ניר, לתשובה.

נחום ניר־רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
 כבוד היושבי־ראש, כנסת נכבדה. מאחר שכל החברים שהסתייגו ויתרו על ההנמקה, לא אענה אלא לשני החברים שנימקו את הסתייגויותיהם. והם חברי־הכנסת הררי וורהפטיג אשר להסתייגותו של חברי־הכנסת הררי : הוא מציע להוסיף את המלה „ההוגן“, השאלה היא בעצם משפטית. אין פשע כשאין הגדרה מסוימת לענין זה, והישירות רוצה לשמוע מפי משפטן מה פירו „ההוגן“. לגבי אישיות יש לפעמים תופעות שאפשר לומר עליהן שהן הוגנות או לא הוגנות. זוהי, הייתי אומר, הערכה מוטריית, אבל לא הערכה משפטית.

אפשר לתת דוגמה לכך. הנה העתון „מעריב“ שהופיע היום מפרסם על הדיון בחוק זה כל מיני פרטים, כגון מי שדיבר, מה דיבר וכ"ו — רק על ניר אין אף מלה אחת. אינני מחפש פרסומה, אבל סוף־סוף אני הבאתי את החוק, עמלתי וטרחתי בו. האם זה הוגן? זה איננו הוגן, אך לא אגיש תביעה משפטית. אבל אם תהיה המלה „הוגן“, או אפשר להגיש תביעה.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :
 אם כן, אתה יודע מה זה „ההוגן“.

נחום ניר־רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
 ועוד טוען חברי־הכנסת הררי, שצריך למנוע מגיעה ב"ב כבוד הכנסת. אני אומר שכבוד הכנסת הוא באמת דבר שצריך לשמור עליו, אבל אינני יודע מי יכול להגדיר זאת. למשל, אותו עתון „מעריב“ מהיום כתב 56 חברי הכנסת שהחליטו אתמול כי רק ברוב מוחלט של 61 קול אפשר יהיה לשנות את

וועדה נתקבלה ההסתייגות שלי ונמחקה המלה „הוגן“, אין טעם לכך, וטענתי היא שלפי הנוסח החדש, יכולים העתונאים לפרסם גם פרסום בלתי־הוגן ובכל זאת לא יהיו אחראים לא אחריות פלילית ולא אחריות אורחית.

אסביר בקיצור נמרץ. אין זה נכון שהעתונאים כיום הם כאילו הפקר אם נמחק פה את המלים „אורחית או פלילית“. כל עתונאי שמפרסם כיום דיווחשבון הוגן, מוגן בחוק, מוגן מבחינה פלילית עליידי סעיף 206 של החוק הפלילי, האומר כי כל fair report, כל פרסום הוגן, הוא absolutely privileged. יש על כך פריבילגיה אבסולוטית ואי־אפשר להעניש אותו ולהטיל עליו אחריות פלילית, אם הוא מפרסם דיווחשבון הוגן. מבחינה אורחית יש על כך חוק נזיקים אורחיים, שבסעיף 19 (f) קובע אותו דבר : שאם פרסם העתון דיווחשבון הוגן, הרי איננו נושא באחריות אורחית. כלומר, אם העתונים יפרסמו דינים־חשבונות הוגנים, יהיו מוגנים מבחינה אורחית ופלילית, ואין שום צורך להכניס זאת לחוק כאן.

אלא מה קרה פה? קרה שמחקנו את התנאי שהדיווחשבון צריך להיות הוגן — אני חושב, בצדק, ואינני מסכים בענין זה עם חברי המלמד חברי־הכנסת הררי, היות וזה עלול היה להכביד הכבדה רבה, על העתונות, אם כתב פארלאמנטארי, המוסר את הידיעות שלו תמיד ברגע האחרון, יצטרך לשקול אם הדיווחשבון שלו הוא הוגן או לא. הוא יימצא אז במצב קשה ופעמים רבות ייכשל. אמרנו : לא נכבדו עליו, ימסור את הדיווחשבון לפי מיטב מצפוננו ויכלתו, אבל אל ידרוש אחר־כך פריבילגיה של חסינות. ואם יתברר שהדיווחשבון שלו היה בלתי־הוגן, הרי ישא באחריות פלילית ואורחית. אבל המדובר רק אם הדיווחשבון יהיה בלתי־הוגן, שאם יהיה הוגן, הרי הוא מוגן, ואל יגידו לי שלא יכול להיות דיווחשבון בלתי־הוגן. אביא דוגמה פשוטה : קם בכנסת אחד מחברי הכנסת והשמין חבר אחר, או השמיץ סיעה שלמה או ציבור שלם, וחבר הכנסת הכחיש בו במקום את הדבר הזה ואמר שאינו נכון. הלך עתון ופרסם את החלק הראשון ולא פרסם את החלק השני. והמושמיץ נשאר בניתיים בציבור — מושמיץ, אף־על־פי שהיתה הכחשה. או, נניח שאותו אדם שהשמין, הלך אחר־כך ומסר הודעה אישית שהיא חוזר בו מדבריו, אך העתון יפרסם רק את ההשמצה ולא יפרסם את ההודעה שהוא חזר בו. דיווחשבון כזה הוא ללא שום ספק בלתי־הוגן, ומדוע צריך להגן על עתון כזה?

יצחק בן־אהרן (אחדות העבודה — פועלי ציון) :
 האם יש רק עתון אחד במדינה?

יוחנן בדר (תנועת החירות) :
 תניח את הענין לבית־המשפט.

זרח ורהפטיג (המפלגה הדתית־לאומית, המזרחי—הפועל המזרחי) :

חברי־הכנסת בן־אהרן רוצה פריבילגיה בשביל עתון אחד, שיוכל לכתוב דינים־חשבונות בלתי־הוגנים, אני אינני רוצה בקיום פריבילגיה כזאת.

אם כן, רבותי, אחת משתים אלה : או שהעתונים רוצים לשמור על איזה מינימום של הגינות, ואז לא יחול עליהם שום איסור; או שהם רוצים לשלול כל רסן — ואיננו נוהגים להם את האפשרות הזאת — ויכתבו מה שרצו, יצ"ל או יהיו אחראים למעשיהם. בכל אופן, כיצד רוצים אתם למחוק גם את

ישיבה ת"ב, כ"ב שבט תשי"ח (12 פברואר 1958)
— חוק יסוד : הכנסת (ניר-רפאלקס, בהיר, בדר, הררי, רוקח, רוזנברג, ורהפטיג, סנה) —

היו"ר י. רוקח :
נמשיך בהצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת י. שופמן לסעיף 28 לא נתקבל.
התיקון השני של חברי-הכנסת י. ש. רוזנברג לסעיף 28 לא נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

יש הסתייגות משותפת של חברי-הכנסת אוניה והררי.
חברי-הכנסת אוניה ויתר על הסתייגות.

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):
גם אני מוותר על הסתייגות.

היו"ר י. רוקח :

יש עוד הסתייגות לחברי-הכנסת ורהפטיג ורוזנברג.

זרח ורהפטיג (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי-הפועל המזרחי) :
אנו מוותרים על הסתייגות זו.

נחום ניר-רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אני מוותר על זכותי להשיב.

היו"ר י. רוקח :

אני מעמיד עכשיו להצבעה את סעיף 28 כמוצע עליידי
הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 28 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

אנו עוברים לסעיף 29. הסתייגות לחברי-הכנסת רוזנברג.

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי-הפועל המזרחי) :
אני מוותר על ההנמקה.

נחום ניר-רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אני מוותר על התשובה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת י. ש. רוזנברג לסעיף 29
לא נתקבל.

סעיף 29 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

לסעיפים 30 — 32 אין הסתייגויות.

ה צ ב ע ה

סעיפים 30, 31 ו-32 נתקבלו.

היו"ר י. רוקח :

לסעיף 33 יש הסתייגות של חברי-הכנסת סנה.

משה סנה (מק"י) :
אני מוותר על ההנמקה.

היו"ר י. רוקח :

לסעיף 33 יש שתי גירסאות, גירסה א' וגירסה ב'. רשות
הדיבור לחברי-הכנסת שופמן להנמקת גירסה א'.

חוקת הבחירות הקיימת, הבטיחו לעצמם היתר יציאה בלתי-
מוגבל או היתר היעדרות משיבות הכנסת.

אריה בהיר (מפא"י):
זה נכון.

יוחנן בדר (תנועת החירות) :
התבייש.

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):
אתה עונה על הסתייגות שלא נומקה. לא נימקתי את
הסתייגותי.

נחום ניר-רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
סוף המאמר הוא עוד יותר מעניין : „דרך צלחה לכם,
נבחרתי העם, איש לא יטרידכם עוד לחזור לישראל או לעלות
לירושלים ולהצביע. אולי כדאי היה להנהיג שיטה זו של
רוב מוחלט בכל העניינים — והייתם פטורים בכלל מלהיראות
במסדרוני הכנסת“. אני שואל : האם זה לכבוד הכנסת ? זה
לא לכבוד הכנסת, אבל האם אנו יכולים להגיש תביעה נגד
עתון זה ?

על כן אנו אומרים : יש לתת חופש לעתונים, זה על
מצפונם. אם עתונאי אינו מתבייש, שום משפט לא יתקנו.
איננו יכולים באמצעות חוקים ללמד בני-אדם להיות מוסריים.
החוק לא ילמד אדם בלתי-מוסרי להיות מוסרי.

נציגי העתונאים טענו בוועדה: אנו משמשים רק כצל-
מים, אנו מצלמים את הנעשה בכנסת, ואם אנו מוסרים את
אשר אירע בכנסת, אנו פטורים מאחריות. אם העתונאים
מוסרים על דבר שלא אירע בכנסת, אפשר להגיש נגדם
תביעה. אנו אומרים : הליכים בישיבה פתוחה של הכנסת —
פרסומם אינו מוגבל ואינו גורר אחריות פלילית או אחריות
אזרחית. אם נמחק את המלים „ואינו גורר אחריות פלילית
או אזרחית“, זה אומר שמותר לפרסם על ההליכים אך אפשר
גם להגיש תביעה אזרחית או פלילית בקשר לכך. דעתנו
היא, כיון שאנו קובעים שמותר לפרסם, יש לפטור את
העתונאים מאחריות פלילית ואזרחית.

הרוב בוועדה מבקש לדחות את ההסתייגויות לסעיף זה.

היו"ר י. רוקח :
נעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת י. הררי לסעיף 28 לא נתקבל.

בעד התיקון של חברי-הכנסת י. הררי

זו. ורהפטיג לסעיף 28 — 34

נגד — 52

התיקון לא נתקבל.

התיקון האלטרנטיבי של חברי-הכנסת ז. ורהפטיג
לסעיף 28 לא נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

אני מעמיד עכשיו להצבעה את הסתייגותו הראשונה
של חברי-הכנסת רוזנברג לסעיף זה.

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית,
המזרחי-הפועל המזרחי) :
אני מוותר על ההסתייגות.

יוסף שופמן (תנועת החירות) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הבעיה שלפנינו היא — כינוס הכנסת בשעת הפגרה. במשך כל השנים היה מקובל שמספיקה דרישת 25 חברי כנסת לכינוס הכנסת בשעת הפגרה. לפתע פתאום קמים חברים מסויימים בוועדה ודור-שים 30 חברי כנסת. אני אפילו חושב שהם התכוונו ל-29, אבל כתבו 30.

אני פונה אל כל חברי הכנסת למען יגנו על הצעת. לפי הנסיון עד עכשיו, לא קראו בלי צורך לשיבת הכנסת בת-קופת הפגרה, בהתחשב גם בצורך לנות וגם בדרישות של הקצניות הנחמדות, המתנגדות תמיד לכינוס מיוחד של הכנסת. וכבר יש כעין מסורת בכנסת, שחברי הכנסת קובעים ביניהם את מספר החברים בסיעתם ובסיעות קרובות להם, שבעזרתם אפשר לכנס את הכנסת בשעת הצורך. אני מקווה שתצביעו בעד 25 ולא בעד 30.

היו"ר י. רוקח :

בעד גירסה ב' — חברי-הכנסת אזניה.

ברוך אזניה (מפא"י) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. מתהלכת אגדה שמופצת עליידי חברי סיעת חירות, שתחילה הוצעה הצעה בדבר 25 חברי כנסת כמניין המאפשר תביעה לכינוסה של הכנסת בתקופת הפגרה, ואחר כך, כאשר ראו שחירות והציונים הכל-ליים מוגים יחד 28 חברי כנסת, הציעו 30. המעשה הוא הפוך. במשך כל הדיון בכנסת השניה על חוק זה, הציעו 30 כמניין הנחוץ לתביעה הנ"ל.

מנחם בגין (תנועת החירות) :

בתקנון כתוב 25.

ברוך אזניה (מפא"י) :

לא היה בכלל ערעור על המספר הזה במשך כל הדיון בכנסת השניה. אולם כאשר נתברר לחירות ולציונים הכל-ליים שהם יחד יכולים לכנס את הכנסת עליידי 25 חברים, ועליידי 30 — לא, הם הופכים עולמות וטוענים שמוכרח להיות אחרת מכפי שהוצע בחוק הכנסת, בדיונים שנערכו בוועדה בכנסת השניה.

אין איש בבית הזה אשר יוכל להסביר בכנות שרבע ממספר חברי הכנסת, שצריך להיענות להם ולכנס את הכנסת בימי הפגרה כפי הצעתנו, הוא מספר עצום, ו-25 אינו מספר עצום. חמישה אלה הם מיתוס, ההופך את המספר לעצום. 30 חברי כנסת, רבע מן המספר הכולל ששלושה רבעים צריכים לקבל את דרישתם — זה לכל הדעות מספר הוגן, ואני מציע לכנסת לקבל את הגירסה ש-30 חברי כנסת יכולים לדרוש את כינוסה של הכנסת בימי הפגרה.

היו"ר י. רוקח :

אנחנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת מ. סנה לסעיף 33 — לא נתקבל.

בעד גירסה א' בסעיף 33 — 33

בעד גירסה ב' — 51

גירסה ב' נתקבלה.

סעיף 33 (גירסה ב') נתקבל.

סעיף 34 נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

יש הסתייגות של חברי-הכנסת בררבי-האי בדבר תוספת סעיף אחרי סעיף 34.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים) :

יש שלוש תוספות, של חברי-הכנסת בררבי-האי, הררי ושלי. אני מציע לחברי שיחד נותר על ההנמקה.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

אני מציע שחברי-הכנסת איכילוב יסיר את הסתייגותו.

דוד בררבי-האי (מפא"י) :

איני מוותר.

היו"ר י. רוקח :

רשות-הדיבור לחברי-הכנסת בררבי-האי.

דוד בררבי-האי (מפא"י) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הצעות של התוספת לאחר סעיף 34 באות לעמוד על בעיה שנתעוררה במשך השנים המעטות של קיומו הפארלאמנטארי, ודורשת את פתרונה. הנסיון הקצר שלנו כבר העלו דוגמה שהכנסת הראשונה לא הוציאה את ימיה החוקיים בשלמותם. היא החליטה להתפורר לפני תום תקופת כהונתה החוקית. וכבר או נתעוררה הבעיה: מה יכול היה להתהוות אילו הכנסת, שעמדה לנוכח משבר ממשלתי ולא יכלה להרכיב ממשלה בעלת רוב בכנסת — אילו היתה הכנסת מסרבת גם להתפורר? אילו היה רוב מספיק כדי למנוע החלטה על פיזור ולא היה רוב מספיק כדי להרכיב ממשלה?

מצבים כאלה יכולים להתהוות בשני מקרים. ראשית — המקרה הבולט ביותר: נבחרה כנסת חדשה, מורכבת מסיעות שונות. לאף אחת אין רוב; יש קושי להרכיב ממשלה; הממ"ר שלה איננה מסתדרת. בינתיים מהכנת הממשלה הקודמת בחוקף החוק. הממשלה הקודמת הזאת אין לה רוב בכנסת, היא אינה קשורה דה-פאקטו באחריות קולקטיבית, ואין אפי-שרות לשנות את המצב.

אם נמשך בדוגמה הזאת באופן תיאורטי — המצב יכול להימשך ארבע שנים, והממשלה הקודמת, שנבחרה עליידי הכנסת הקודמת, תהיה ממשלה חוקית, אלא שרוב בכנסת לא יהיה לה. בדרך זו אך לצחוק יהיה המשטר הפארלאמנטארי.

יכול להיות מצב שני: בתוך תקופת כהונתה של הכנסת הובע איאמון לממשלה. הממשלה התפטרה, הנשיא מטיל על חבר כנסת זה או זה להרכיב ממשלה, הלה אינו מצליח, הממשלה קיימת — אין לזה פתרון, והמצב נמשך עד תום תקופת קיומה של הכנסת, אם הכנסת בעצמה אינה מסכימה להתפורר.

ובכן, נתעוררה הרגשה שיש הכרח להכניס גם אפשרות אחרת, אפשרות של פיזור של הכנסת גם בניגוד לרצונה. ופה אני רוצה לעמוד במשפטים קצרים על הפתרונות השונים, שניתנו לבעיה זו עליידי שלושת המציעים הסתייגויות לסעיף זה.

ההסתייגות שלי אומרת, שאם עברו שלושה חדשים מיום כינוסה של הכנסת החדשה לאחר הבחירות, או מיום שהובע איאמון לממשלה הקודמת, ואין אפשרות להרכיב ממשלה, הרי אותו ראש ממשלה המכהן בתפקיד זה פונה לנשיא, והנשיא מסור את הכנסת, ונערכות בחירות חדשות.

ישיבה ת"ב, כ"ב שבט תשי"ח (12 פברואר 1958)
— חוק יסוד : הכנסת (בררביהאי, איכילוב, רוקח, הררי) —

קולידעו ביחס לזמן הסביר אלא על יסוד הקביעה בחוק. הצעתי מדברת לא על ארבעה חדשים סתם, בלי כל פירוש, אלא על כך שבמשך ארבעת החודשים האלה צריך הנשיא לעשות מאמצים רצופים, אינו צריך להסתפק בכך שפנה לבא"כוח סיעה אחת וביקש להקים ממשלה. כעבור שבוע שבועיים הוא צריך לפנות לראש סיעה שנייה, לראש סיעה שלישית ולראש סיעה רביעית, ולעשות לא מאמץ אחד אלא מאמצים רבים כדי לראות אם יש אפשרות להקים ממשלה. אם עברו ארבעה חדשים ונעשו כל המאמצים האלה, ונעשו כל הנסיגות, ולא הועילו — יפור הנשיא את הכנסת, ואז קיים אותו מצב לגבי בעיית הבחירות כאילו עבר זמנה של זכנסת. לדעתי, אם מסכימים אנו שצריך לשנות את המצב ומאפשר קיום ממשלה שאינה נהנית מאמון הכנסת במשך תקופה של חודשים, אני הצעת חבר הכנסת בררביהאי למסור את ההחלטה ביד ראש הממשלה פסולה מבחינה פארלאמנטארית, ואף הצעת חבר הכנסת הררי פסולה היא. הצעתי נושאירה דבר זה לרצונה ולהחלטתה המוקדמת של הכנסת. ככן אני מציע להצביע נגד שתי ההסתייגויות הנ"ל ולקבל את הסתייגותי.

היו"ר י. רוקח :

רשות הדיבור לחבר הכנסת הררי, להנמקת הסתייגותו לטעין זה.

יוזר הררי (הממלגה הפרוגרסיבית):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. אני מציע כמוכח להצביע בעד הסתייגותי, מכיון שהיא הקצרה ביותר, הברורה ביותר, ומשאירה את האחריות לפיזור הכנסת ביד נשיא המדינה. אני מבין שמתנגדים למתן הסמכות של פיזור הכנסת לגוף כלשהו מחוץ לכנסת עצמה. יש הסבורים לעומת זאת שלא טוב להשאיר את ההכרעה בדבר פיזור הכנסת ביד הכנסת עצמה, מכל מיני טעמים שאינני רוצה עכשיו להרחיב את הדיבור עליהם.

אם רוצים בכל זאת למצוא גוף מחוץ לכנסת, שיהא נכריע בענין הפיזור, אינני רואה במדינה כולה גוף אחר, אישיות אחרת ואיש מקובל יותר על המדינה ועל הכנסת לצורך הכרעה כזו, מאשר נשיא המדינה. אין כאן כל מקום להשוואה עם בית המשפט העליון, שאין לו כל קשר לענין, בעוד שתפקיד הנשיא קיים לשם כך, ולשם זה בוחרים בו. אם רוצים להקנות למישהו את סמכות הפיזור, צריך ליתתה לנשיא, אשר אינו צריך להיות קשור בשום מועד ובשום החלטה של ראש הממשלה, משום שיכולים להיות במדינה מצבים — ביהוד לאור חוק המעבר הקיים — שתכנה ממש" לה שאינה נהנית מאמון הכנסת ואילו הכנסת אינה רוצה להתפור. ממשלה כזאת יכולה לכהן אפילו עד ארבע שנים.

נדמה לי שצריך להקנות לנשיא את סמכות ההכרעה, ואפשר לסמוך על כך שיהיה לו הכוח לפזר את הכנסת ולהכריז על בחירות חדשות. אם מתנגדים בדרך כלל למתן סמכות זו ביד הנשיא — שאני. אבל אם רוצים לתת לו את הסמכות, היא צריכה להינתן רק בצורה שאני מציע. אין לסייג זאת בזמן של שלושה או ארבעה חודשים ואף לא בהחלטת הממשלה, אלא הנשיא, בשעה שהוא סבור שהמצב במדינה ובכנסת דורש את פיזור הכנסת והכרות בחירות חדשות, מכריע בדבר.

אני מציע לכנסת להצביע בעד הסתייגותי.

היו"ר י. רוקח :

רשות הדיבור לחבר הכנסת ניר, לתשובה בשם הרוב בוועדה.

חברי הלכו בדרך אחרת. הם אינם מקנים את הזכות הזאת של שיקול דעת לראש הממשלה, אלא מטילים בצורות שונות את הדבר על הנשיא. חבר הכנסת איכילוב מציע בגירסה שלו שאם עברו ארבעה חודשים — יפור הנשיא את הכנסת. הוא אינו מניח לו מקום לשיקול, הוא מחייב אותו. חבר הכנסת הררי אומר : רשאי נשיא המדינה, אם הוא סבור שתלף הזמן הסביר לכינון הממשלה, לפזר את הכנסת. כלומר : חבר הכנסת הררי מטיל על הנשיא את השיקול וההכרעה. הוא שיצטרך להחליט שאין דרך אחרת. חבר הכנסת איכילוב מחייב את הנשיא. לאחר שעברו ארבעה חודשים. ההצעה שלי מעבירה את האחריות על ראש הממשלה. ראש הממשלה, לאחר שלושה חודשים, הוא הוא הקובע את הדבר, הוא הפונה לנשיא, והנשיא מפזר את הכנסת לפי הצעתו. והיה גם הדוגמה הקיימת בארצות אנגלו-סאכסיות. באנגליה, הסמכות לפיזור הבית היא ביד ראש הממשלה. המלך פועל — הוא גותן באופן פורמלי את הצו, אבל לפי הצעת ראש הממשלה. אני חושב שההתפתחות שלנו דורשת פרוביזיה כזאת, דורשת פתיחת אפשרות כזאת, ונקווה שלא ירבו המקרים שישתמשו בה.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים) :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. שלוש הסתייגויות נוגעות לשני מצבים : א) כנסת חדשה מתכנסת וזמן רב עובר עד שמקמת ממשלה, ובינתיים מכהנת הממשלה שנבחרה על ידי הכנסת הקודמת ; ב) הובע אי אמון לממשלה ועדיין לא הוקמה ממשלה חדשה, ועדיין מכהנת הממשלה שהכנסת הביעה לה אי אמון.

מן הנסיון הקצר במדינת ישראל ובכנסת של מדינת ישראל למדנו שתקופת כהונתה של ממשלה שהובע לה אי אמון והיא עדיין מכהנת, מגיעה לממדי זמן גדולים מאד — שישה חודשים, שבעה חודשים, שמונה חודשים. וזהו מצב לא מתאים, לא מכובד, לא רצוי, לא פארלאמנטרי. אין לי שהות להביא כאן הרבה הוכחות על מצבים מזורים מאד, אפילו מגוחכים, המתהווים בתקופה זו כשמכהנת ממשלה שלא הובע לה אמון ושאינן בה אחריות קולקטיבית. לתקון המצב הלא טוב הזה באות שלוש הסתייגויות. ומה ההבדל ביניהן?

הצעתי של חבר הכנסת בררביהאי נוחתה — לא פחות ולא יותר — את הרשות, את הסמכות, לראש הממשלה להחליט מתי לפזר את הכנסת. לא הכנסת, לא הרוב בכנסת — אלא ראש הממשלה הוא שיחליט לפזר את הכנסת. זהו תוכן הסתייגותו של חבר הכנסת בררביהאי, אם נמצה אותה. אמנם ראש הממשלה יפנה לנשיא, אבל על יסוד הצעתו חייב הנשיא לפזר את הכנסת.

הסתייגות השלישית, של חבר הכנסת הררי, אומרת שאם מתהווה המצב הזה, והנשיא סבור שתלף הזמן הסביר לכינון הממשלה החדשה — רשאי הוא לפזר את הכנסת. לא הכנסת, לא הרוב בכנסת, אלא הנשיא יחליט מתי יש לעשות זאת.

אני משתמש כאן בהנמקה שנתן חבר הכנסת הררי, כאשר השיב על הסתייגות בדבר הבחירות. הוא אמר : מועד אתם סוחפים את בית המשפט העליון למערבולת של הבחירות בארץ? ואני אומר כאן לחבר הכנסת הררי : הנשיא — שהוא רק סמל, חתר הממלכתיות שלנו — מודע אתה בא וסוחף אותו ורוצה להכניסו לתסבוכת של ריב המפלגות במדינה ובכנסת?

מה אומרת הסתייגות שלי? הסתייגות שלי אומרת : עברו ארבעה חודשים של אותו מצב שהזכרתי, ולא קמה ממשלה חדשה — יפור הנשיא את הכנסת, לא על יסוד שי

נחום ניר-רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
 כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. הרוב בוועדה סבור, בהתאם לדעת שר המשפטים, שהסתייגויות ממין זה ומסוג זה אינן שייכות לחלוטין לחוק זה. זהו חוק יסוד הן בכניסתו, ואין זה חוק המסדיר את הפרורגאטיבה של הנשיא, ואין זה חוק המסדיר את אופן הרכבת הממשלה. בשאלות אלו זנים חוקים אחרים, מי שרוצה להעניק לנשיא את הסמכות לפזר את הכנסת, יעשה זאת בחוק אחר, המתאים לכך. אני סבור שבאווירת הדיון על הסתייגויות אין לדון בשאלה הנכבדה הזאת אם יש לתת לנשיא, הנבחר עלידי הכנסת, את הסמכות לפזר אותה. אינני מכריע לכאן או לכאן. שאלה זו אינה נוגעת לחוק הכנסת. מפני כך מציעה הוועדה למסתייגים שביבאו את הצעותיהם לחוקים המתאימים, אבל לא כאן, לא בצורת הסתייגויות לחוק שאינו דן בענינים אלה. יזוהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :
 כאשר דנו בחוק הנשיא, אמרו שענין זה שייך לחוק הכנסת.

נחום ניר-רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
 אני מציע לכנסת לדחות את כל שלוש הסתייגויות.

היו"ר י. רוקח :
 אנו מצביעים.

ה צ ב ע ה

הצעתו של חברי-הכנסת ד. בר-רבאי להוסיף סעיף אחרי סעיף 34 לא נתקבלה.

הצעתו של חברי-הכנסת ע. איכילוב להוסיף סעיף אחרי סעיף 34 לא נתקבלה.

הצעתו של חברי-הכנסת י. הררי להוסיף סעיף אחרי סעיף 34 לא נתקבלה.

היו"ר י. רוקח :

לסעיף 35 הסתייגויות לחברי-הכנסת ורהפטיג, הררי ורובין.

זרח ורהפטיג (המפלגה הדתית-לאומית, המזרחי—הפועל המזרחי) :

אני מוותר על הנמקת הסתייגות.

יזוהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

אני מוותר על הנמקת הסתייגות.

חנן רובין (מ"מ) :

אני מוותר על הנמקת הסתייגות.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת ז. ורהפטיג לסעיף 35 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. הררי לסעיף 35 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ה. רובין לסעיף 35 נתקבל.

שרי-החינוך והתרבות ז. ארן :

אני מבקש להצביע שנית ולמנות את הקולות.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי-הכנסת ה. רובין

לסעיף 35 — 41
 נגד — 21

התיקון של חברי-הכנסת ה. רובין לסעיף 35 נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

אני מעמיד להצבעה את סעיף 35 כפי שהוצע עליידי חברי-הכנסת רובין.

ה צ ב ע ה

סעיף 35 בנוסח המתוקן נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

לסעיפים 36 עד 43 אין הסתייגויות, אני מעמידם להצבעה.

ה צ ב ע ה

הסעיפים 36 עד 43 נתקבלו.

היו"ר י. רוקח :

ישנה הסתייגות לחברי-הכנסת אונא, ורהפטיג ורוזנברג, בדבר הוספת סעיף אחרי סעיף 43. רשות-הדיבור לחברי הכנסת ורהפטיג.

זרח ורהפטיג (המפלגה הדתית-לאומית, המזרחי—הפועל המזרחי) :

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. לפעמים ישנם דברים פשוטים כליכך שקשה לנמקם, כי פשוט קשה להבין מדוע צריך להתנגד להם. וקשה לי לנחש את הנימוקים של המתנגדים כדי שאוכל לדעת לטור אותם.

רבותי, יש לנו לוח עברי. הלוח העברי אינו גרוע יותר — לדעתי, טוב יותר — מן הלוח הגרוריאני. הוא לוח שמשי וירחי כאחד, בשעה שהנוצרי הוא רק שמשי והמוסלמי הוא רק ירחי. ונוסף על כך — זהו הלוח שלנו. אנו חוזרים לערכים שלנו, לשפה שלנו. מדוע לא נחזור ללוח שלנו? לפעמים אומרים שיש קושי אובייקטיבי להשתמש בלוח העברי מפני שאנו רגילים ללוח הגרוריאני, יש נימוקים פיננסיים של שנת תקצוב וכו'. אבל כאשר מדובר על התאריכים שבהם צריכה לשבת הכנסת — מה הקושי לקבוע שהיא תשב ארבע שנים לפי הלוח העברי ולא לפי הלוח הגרוריאני. ולפי פקודת הפרשנות, אם לא כתוב בחוק אחרת, כל מנין שנה וחודש היא גרוריאני.

מה אנו עושים פה? אנו מקבלים חוק יסוד, חוק עברי יסודי — חוק הכנסת. ביחס לחדשים, הזכירו את המנין העברי של החדשים, אבל כאשר מגיעים למנין השנים, קובעים עים תאריך גרוריאני ושנה גרוריאנית. מה לנו ולשנה הגרוריאנית? היו לנו ויכוחים רבים על נושא זה ביחס לכמה חוקים, לא אזכיר חוק כלי ירייה. אזכיר חוק הרבה יותר חשוב, חוק שירות הבטחון. בחוק זה היה ויכוח אם יש להשתמש בלוח הגרוריאני או בלוח העברי, ומי שהביא הסתייגות, אמר (ובטוח הדברים אומר מי היה זה) : "החברים שהציעו תאריך כללי, הסתמכו על כך, שבישראל יש הרבה מאד אנשים שאינם יודעים את הלוח העברי. מבחינה זו, הרי אפשר לפגוע במדינה רבה בשפה העברית, כי יש בארץ רבבות אנשים, שאינם יודעים עברית כלל, ישנם סממנים במדינה המסמלים חינוך, חינוך לאומי וחינוך מדיני. הכנסת קבעה שכל חוקיה, כל רשימותיה, עתונה הרשמית — כל אלה יצוינו בתאריך עברי, אף ההכרזה על הקמת המדינה צויינה בתאריך עברי, מלבד זה מותאם הלוח העברי לטבע ארצנו : כגון א' בתשרי וא' בניסן, תאריכים שבהם מתחלפות עונות השנה. גם מבחינה לאומית וגם מבחינה מעשית וחינוכית, מציע אני איפוא לקבוע את גיל החייב בגיוס לפי הלוח העברי, דהיינו יום א' בניסן". הסתייגות זו נתקבלה, והגיש אותה מי שהיה אז מאיר גרובובסקי והיום — מאיר ארנוב. אני מקווה שהוא שינה את שמו ולא את טעמו, ויוסיף לתמוך בהסתייגות זו.

גם בסעיפים אחרים אין כמעט חילוקי-דעות בנוגע ללוח העברי, לכן, גם בענין זה יש לתת את זכות הבחירה לפי הלוח העברי.

ברוך אוניה (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) : כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. ענין זה נוגע לדבר שאנחנו מגשימים אותו ולא לדבר שאיננו מגשימים אותו. בח"ק הזה קבענו את היום המיועד לבחירות לפי הלוח העברי. גם נמשיך ונקבע כל מועד ומספר שנים לפי הלוח העברי כאשר התנאים החיצוניים, הארגוניים, המשרדיים יאפשרו זאת. אבל אני מבקש מכל חברי הבית : אנא שקלו דבר לאומי זה המשותף לכולנו, בשיקול מפוכח.

אילו אמרנו : איננו מתקדמים לקראת הלוח העברי, היה זה ויכוח פרינציפיוני ; אבל אנו אומרים : לפנינו ענין שבו צריך להכריע אם אדם יש לו זכות בחירה או לא, וועדת ערעור שיפוטית תצטרך להכריע לפי תעודות — ולמרבית התושבים אין תעודות שהתאריך בהן עברי — למה לנו להביא לידי קומפרומיטצה של רעיון לאומי משותף, מתוך שננסה להגשימו בצורה שאין עדיין התנאים הארגוניים בש"לם לכך, בשום פנים ואופן ?

כולנו רגישים מאד לגבי הענין של ערעור זכות בחירה, אבל כלום נבוא להעמיד את הלוח העברי על קלף שאינו מגיע לו ? — למה בכלל צריך להצביע בעד דבר פרינציפיוני כאשר בפרינציפם כולנו בדעה אחת, אבל איננו יכולים להגשים אלא את מה שניתן להגשמה.

אני מבקש מכם לבדוק את הדרכונים של יהודי צפון אפריקה. בדקתי את זה במשך הויכוח אשר התנהל בוועדה. הם לפי הלוח הגרגוריאני . . .

יצחק רפאל (המפלגה הדתית-לאומית,

המזרחי—הפועל המזרחי) :

ומה בכך ? יש מפתח הלווחות.

ברוך אוניה (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) : קודם כל צריך לעשות רפורמה בדרכונים, שאינני מתנגד לה. צריך לעשות רפורמה בתעודות זהות. כי מה נעשה? נאמר לאדם : אתה מודה לפי תעודת זהות, אבל יש לכך עוד סימן היכר שאינו קשור עדיין באותה תעודת זהות כמידה ברורה, אם נתאים את תעודות זהות לתאריך העברי רי אז אני שונאמר שכל מי שהגיע לגיל 18 במנין עברי לפי תעודת זהות, יש לו סימן היכר אובייקטיבי.

למה נביא לידי קומפרומיטצה של הענין על-ידי גודש ? מה שניתן לעשות על-ידי החוק הזה, עשינו. נוסף לעשות מה שנוכל תוך התפתחות החקיקה.

אני מציע לבעלי ההצעה הנזאת לא לחלק את הכנסת לפי פרינציפם שהיא אינה מחולקת בו. הייתי מציע לפניכם לוותר על ההסתייגות, אם לא יוחתרו, לא תהיה לי ברירה, מתוך שיקול של צורך בהבטחת טוהר הבחירות, אלא להציע לבית להצביע נגד ההסתייגות.

היו"ר י. רוקח :

אני מעמיד להצבעה את הסתייגותם של חברי-הכנסת אונא, ורהפטיג ורוזנברג.

ה הצ ב ע

בעד הצעת חברי-הכנסת מ. אונא,

ז. ורהפטיג וש. רוזנברג להוסיף

סעיף אחר סעיף 43

— 31

— 46

נגד הצעה לא לתקבלה.

חיים לנדאו (תנועת החירות) :
ומה יהיה על המשכורת בשנה מעוברת ?

זרח ורהפטיג (המפלגה הדתית-לאומית,

המזרחי—הפועל המזרחי) :

אתה דואג לשכר חברי הכנסת ? ועדת הכספים, שתקבע את שכר חברי הכנסת, תקבע אם יש לנכות כמה אחוזים או לא. יש מפתח שלפיו קל מאד להשוות לוח ללוח. ההבדל בין חודש משכורת לפי הלוח העברי לחודש משכורת לפי הלוח הגרגוריאני הוא 3%. אפשר יהיה לנכות 3% אלה. משום כך אני מציע שיהיה כתוב : מנין החדשים והשנים לפי חוק זה יהיה לפי הלוח העברי.

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית,

המזרחי—הפועל המזרחי) :

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, שתי בעיות הועלו בנימוקי ההתנגדות ללוח העברי לגבי חוק זה. בעיה אחת הועלתה בקריאת-ביניים, והיא בעיית המשכורת. אולם כל אחד יודע שזו איננה בעיה, כי ועדת הכנסת המחליטה על השכר, תחליט לפי הלוח העברי, זה יהיה תיקון בשכר החדשי, אבל לא בשכר השנתי, ובסופו של דבר ישתוו השכר. זה אינו משנה שום דבר, כפי שאינו זה משנה כאשר יש יום נוסף בשנה המעוברת הגרגוריאנית.

דבר שני שרצוני לעמוד עליו, הוא דבר שנשמעה ה' נגדות אליו : רשימת הבחורים — כיצד יקבעו מי רשאי לבחור. חברי-הכנסת ורהפטיג כבר עמד על הבעיה בנוגע לאותם בחורים צעירים המגיעים לגיל 18 והנקראים לצבא לפי הלוח העברי.

חברי הכנסת, האין להניח שמי שהגיע לגיל שירות חובה לפי חוק שירות הבטחון, יש גם להעניק לו זכות בחירה ? אם קובעים שבשילו חובה של שירות צבאי לפי הלוח העברי, יש גם לתת לו את הזכות להצביע לפי אותו הלוח. בעולם נהוגה היתה גישה, שלפיה יש לתת את זכות ההצבעה רק למי שהגיע לגיל 21. בשנים האחרונות, מומן מלחמת-העולם השנייה, חל שינוי בארצות רבות, וזכות הבחירה ניתנת למי שהגיע לגיל 18. ההצדקה לכך היא כוזה שאם מחייבים בן שמונה-עשרה ללכת לצבא, יש גם לתת לו את הזכות להצביע.

אם את החובה מטילים עליו לפי הלוח העברי — גם את הזכות יש להעניק לו לפי הלוח העברי.

שואל חברי-הכנסת אוניה : מה תעשה עם כל אלה שאינם הולכים לצבא ?

אנו ארץ של קיבוץ גלויות. יש כאן אנשים רבים שבאו מארצות שונות שאין שם כלל לוח גרגוריאני. רבים באו מארצות ערביות שבהן נהוג הלוח המוסלמי. אבל כמעט כל יהודי יודע את התאריך העברי שלו.

אם אנו קובעים שמגיל 18 הוא הולך לצבא, צריכים אנו גם לקבוע שמאותו גיל יש לו זכות להצביע. אם בא מישוה בן 28 לפי הלוח הגרגוריאני והוא טוען שלפי הלוח העברי הוא רק בן 27 וחצי, הרי אין זה משנה את זכותו לבחור. לגביו לא קיימת כלל הבעיה של זכות ההצבעה. נצא החוצה ונשאל את רוב היהודים היושבים במדינה, את כל יוצאי עדות המזרח, את התימנים, אם יש להם לוח גרגוריאני. אתם רוצים להכריח את התימנים להשתמש בלוח הנוצרי ? הוא הדין לגבי אלה אשר באו מארצות אחרות. כל אלה אשר באו מארצות המזרח וממדינות אחרות, לכל אלה יש רק הלוח העברי.

היו"ר י. רוקח :
קיבלתי בקשה מסיעת מפא"י לאפשר לסיעה לקיים הת-
ייעצות קצרה לפני גמר הדיון והקריאה השלישית. לאחר
ההפסקה נצטרך לדון רק עוד בסעיף 44.

יוסף סרלין (הציונים הכלליים) :
האם זה יהיה המשך של ישיבה זו, או ישיבה שלישית ?

היו"ר י. רוקח :
זה יהיה המשך של ישיבה זו. ההפסקה היא לחצי שעה.
אם סיעה גדולה מבקשת רשות להתייעצות, צריך לאפשר לה.

מנחם בגין (תנועת החירות) :
לא רק סיעה גדולה . . .

הישיבה נפסקה בשעה 17.15.

הישיבה נתחדשה בשעה 17.43.

היו"ר י. רוקח :
אני מחדש את ישיבת הכנסת.

אבקש מחברי הכנסת שופמן לגמק הצעתו לתוספת סעיף
אחרי סעיף 43.

יוסף שופמן (תנועת החירות) :

אדוני היושבראש, כנסת נכבדה. ראשית כל רצוני לתקן
את הסתייגותי על-ידי מחיקת הרישה שלה. לשון הסתייגות
יהיה : „לפי דרישת מאה אלף אזרחים בעלי זכות בחירה
ייערך משאל-עם בשאלה מסויימת“. בהזדמנויות שונות הצע-
נו משאל-עם בכנסת, והצעתנו נדחתה. נאמר לנו שזהו אמצעי
בלתי-מקובל במדינות דמוקרטיות. אינני רוצה לחזור על
הנימוקים ולומר, כי בשווייץ או במדינות מסויימות של
ארצות-הברית משתמשים במשאל-עם; אבל אני רוצה להעיר
את תשומת-לבה של הכנסת לעובדה, שבכל החוקות החדשות
שפורסמו לאחר מלחמת-העולם השניה בצרפת, באיטליה —
ואולי זה ישפיע על חלק מסויים של חברי הכנסת — גם
בגרמניה המערבית, — בכל החוקות הללו מכירים ויודעים
מה זה משאל-עם.

אם אצלו אוהבים מאד להסתמך בכל ענין תחוקתי על
ארצות אנגלו-סאכסיות, הרי רצוני להסב תשומת-לב הכנסת
לעובדה, שבניו-פאונדלנד בשנת 1948 התקיים משאל-עם,
כאשר הוחלט על הצטרפותה של ניו-פאונדלנד לקאנאדה.
בולגריה החדשה מתקיימים משאל-עם לעתים קרובות. וב-
שנת 1949 התקיים משאל-עם בענין שירות החובה בצבא.
באוסטרליה התקיימו משאל-עם רבים בענין חוקת הבחירות.
אנו מציעים להנהיג את האמצעי הדמוקרטי הזה של
משאל-עם גם במדינתנו, ומבקשים להצביע בעד הסתייגותנו.

ברוך אזניה (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אדוני היושבראש, כנסת נכבדה. ביקש ממני חברי הכנסת
גיר, העמל וטורח לגנד עינינו בהבאת החוק, לענות בענין
זה בשם הרוב בוועדה ובשמו הוא.

בענין משאל-עם התווכחנו בעת הקריאה הראשונה, והיתה
לי אז הזדמנות להסביר את דעתי כאשר התווכחתי עם חברי-
הכנסת בגין, אשר הציע בקריאה ראשונה משאל-עם. כאן
אסתפק בציון בעיה אחת בלבד.

משאל-עם מטבעה ברייתו מעמיד מחציתו של ענין לפני
הצבור, גם כשהוא מופיע כענין שלם. לפי הדוגמה ששמעתי
מפי חברי הכנסת רוזנברג בוועדה. אם מנתר לי להשתמש בה,

הרי במשאל-עם על בניית גשר נוסף בניו-יורק, הצביעו
80% בעד בניית הגשר. אחר-כך הציעו במשאל-עם שני לאשר
תקציב נוסף לבניית הגשר, ובמשאל השני הצביעו 80%
נגד התקציב. פירושו של דבר, שבמשאל-עם אין מביאים
לפני הצבור כלל ענינים, אלא מביאים לפניו חלק, אותו
חלק הניתן לאותם האזרחים שמציעים את משאל העם.

רבותי, איני מסתמך על דוגמות של שום ארץ. אני מס-
תמך על נפיון חיינו ועלי להגיד שהעם בישראל, שאני
מעריכו ומכבדו ונותן את אמוני בו, אין להביא לפניו מכלל
חומרות בעיותינו רק „צימוק“ להכרעה. צריך להביא לפניו
את כל שלל בעיותינו : את בעיות הבסתון ואת בעיות התק-
ציב ; את בעיות הפיתוח ודרכי מימונו ; את בעיות המאבק
נגד יריבים ושונאים ודרכי המאבק. אבל אי-אפשר להביא
לפניו שאלה מסויימת ולומר לו : חווה את דעתך עליה, אבל
מחוץ לתקציב, מחוץ לדרכי מדיניות כלליים. אתה בעד זה
שתיבנה עיר זו וזו בתנאים אלה ואלה ? — מדוע לא יהיה
בעד זה ? הרי באותו משאל-עם אינו צריך לענות על הקצבת
האמצעים הדרושים לבנין אותה עיר.

משום כך אני סובר, שהאמצעי הזה כולו של משאל-עם,
אם גם אין המציעים מתכוונים לזה, משמש באופן אובייקטיבי
להטעות את דעת הקהל במקום לחנכה. על כן אני מציע
שניזוהר מלהכניס לחוק מחוקי היסוד שלנו, כחוק הכנסת,
את האמצעי הזה של בחינת דעת הקהל על-ידי משאל-עם.

היו"ר י. רוקח :

אני מעמיד להצבעה את התוספת של חברי הכנסת שופמן.
ה צ ב ע ה

התוספת של חברי הכנסת י. שופמן אחרי סעיף 43
לא נתקבלה.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים) :
יש נמנעים.

היו"ר י. רוקח :

לא מניתי גם את אלה שהצביעו בעד ואלה שהצביעו
נגד.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים) :

את ההודעה על הימנעותנו נסמור בהזדמנות שניה.

היו"ר י. רוקח :

אני מעמיד להצבעה את סעיף 44.

ה צ ב ע ה

סעיף 44 נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

יש כאן שתי תוספות. רשות-הדיבור לחברי הכנסת
רוזנברג.

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית).

המזרחי—הפועל המזרחי) :

אדוני היושבראש, חברי הכנסת. באמת היתה כאן
אחדות דעות ביחס לסעיף 44, ובצדק. דומני שמעולם לא
התכוון המחוקק לכך שתקנות שעת חירום ינוצלו כדי לבטל
חוק קונסטיטוציוני כזה. ואני חושב שאין כוונה בלבו של
שום אדם להשתמש בתקנות שעת חירום כדי לבטל את החוק
הזה.

אמרתי בדיון אמש, כי באופן עקרוני אני מתנגד לרוב
מינחס. אולם תקנות שעת החירום ואחדות הדעות כיום כאן

רונית. קודם כל, אין זה נכון שאלצנו אפשר בכלל לחוקק חוק רגיל באיזה אופן מקרי. לפי תיאורו של חבר ותיק של ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר-הכנסת רוזנברג, יוצא שאם מציעים, בצורת הצעה לסדר-היום, לשנות את סעיף 44, ויש רוב מקרי, משנים זאת. רבותי, הדרך ארוכה יותר, ואינה מניחה מקום לשום מקריות, זאת יודע כל מי שנתנסה בחקר קה, בין אם היה רוב להצעה מסויימת ובין אם היה מיעוט, אם כן, כאשר יציעו הצעה לסדר-היום, או שיעבירו אותה לוועדה או שלא יעבירו לוועדה, זה השלב הראשון. כאשר יועבר הענין לוועדה — או שתחליט לוועדה להחזירו לקריאה הראשונה או לאו, ואחר כך יבואו כל השלבים המקובלים. וכידוע, אין בוועדה מקריות. ולפי התיאור שניתן כאן, בארץ יהיה שקט, הולכים לבטל את סעיף 44 ובאורח מקרי איש לא ידע על כך, המבריאים בשווייצריה לא ידעו, המגויסים למיניהם לא ידעו שברוב מקרי עומדים לבטלו. זה אינו נכון, התיאור אינו נכון.

אבל לא זה העיקר, בעיני העיקר הוא בנקודה אחרת. מה יועילו חכמים בתקנתם? — נניח שיחליטו עכשיו בכ"נסת על סעיף כזה, שיקראו לו 43א או 44, ואחר כך יציע משהו בכנסת הצעה לסדר-היום, לפי אותה הדרך הארוכה או הקצרה — אבל לא בדרך מקרה — יציע לבטל את הסעיף הזה המחייב רוב של שני שלישים, של 80 קול. הלא אנחנו איננו „קונסטיטואנטה“, ואילו היינו אסיפה מכוננת, צריכים היינו לקבל החלטה כזאת בסעיף כזה ברוב של שני שלישים. וכי חושבים אתם שיש איזה „ראציו לגיטי“ שב" 54 נגד 52 או ב" 54 נגד 40 יחליטו על משהו שעליו יצטרכו להחליט בעתיד ברוב של 80? 54 נגד 40 לא יחייבו שרק 80 יוכלו לשנות את הסעיף. יתכנסו אחר-כך חברי הכנסת וברוב רגיל יבטלו את הסעיף הזה. זה אינו חוק קונסטיטוציוני במובן זה שאין לבטל בעזרת חוק אחר, באורח חוקי, סעיפים מסעיפיו.

היו"ר י. רוקח :

אני מעמיד להצבעה את התוספת שהציע חבר-הכנסת רוזנברג.

ה צ ב ע ה

בעד — 44
נגד — 40

שמואל דיין (מפא"י) :

זה לא ייתכן.

היו"ר י. רוקח :

האם מבקשים למנות שנית את הקולות?

ברוך אוניה (מפא"י) :

כן.

היו"ר י. רוקח :

ישנה בקשה להצביע שנית, ומחובתי לעשות זאת. אבקש את חבר-הכנסת שוקן וחברת-הכנסת רזיאל-נאור למנות את הקולות.

ה צ ב ע ה

בעד התוספת של חבר-הכנסת י. ש. רוזנברג — 43
נגד — 40

התוספת של חבר-הכנסת י. ש. רוזנברג אחרי

סעיף 44 נתקבלה.

כלפיהן מוכיחות שצריך להשקיף על ענין זה בצורה אחרת. תקנות אלה הן דבר של הכרח, שכל חברי הכנסת היו רוצים לבטל אותן. אנחנו מקווים ושואפים לאותו יום שנוכל לבטל אותן, ומתוך שאין זה דבר רגיל, מן הצורך להשתמש נגד התקנות לשעת חירום באמצעים חזקים יותר מאשר לגבי החלטה רגילה של הכנסת. לא די שנאמר, כי לא ישתמשו בתקינות שעת חירום הישנות, אלא פה המקום היחיד שמוצדק לבקש כי יהיה רוב מיוחס. אני בכל זאת חושב, כי ייתכן מקרה שבו יהא צורך להשתמש בסעיף זה. יכול להיות שחתי יה שעת חירום כזאת שלא נוכל לכנס את הכנסת ולא נוכל לבטל סעיף מסויים שיצטרכו לבטלו. דבר זה אפשר לראות מראש. אם נשקפת לנו אפשרות כזאת, צריך להחליט על זה בדרך מיוחדת במינה. וזה מה שאני מציע כאן. אני אומר שצריך לראות מראש אפשרות שיהיה צורך לשנות, ולא עליידי החלטה של הכנסת. החלטה כזאת צריכה אז להתקבל רק על-ידי 80 חברי כנסת. פירוש הדבר שאז מח"לטים 80 חברי כנסת כי זו שעת חירום יוצאת מגדר הרגיל.

מנחם בגין (תנועת החירות) :

תקנות שעת חירום יכולות לבטל את חוק הכנסת? באיזה רוב אפשר להחליט על כך?

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית,

המזרחי-הפועל המזרחי) :

בדוק קצת את החוק כפי שקיבלת עכשיו. לפי הסעיף שקיבלת עכשיו, רוב מקרי כאן בכנסת יכול לבטל אותו.

מנחם בגין (תנועת החירות) :

זה לא נכון.

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית,

המזרחי-הפועל המזרחי) :

זה נכון, רוב מקרי יכול לבטל סעיף זה כמו שיכול לבטל כל סעיף. בהצעה לסדר-היום מחר יכול להתוות רוב מקרי בקריאה ראשונה שיבטל סעיף זה. מכיוון שאני באופן עקי רוני מתנגד לרוב מיוחס, אני מסביר מדוע כאן אני בעד רוב מיוחס. אני אומר שאסור שתקנות שעת חירום ינוצלו כדי לבטל את סעיפי החוק הזה, ושהוראת איסור זה בחוק אי-אפשר לבטל אלא ברוב מיוחס. זהו דבר פשוט מאד. אני מציע לקבוע 80 חברי כנסת, ובלי 80 חברי כנסת אי-אפשר לבטל סעיף זה.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החירות) :

אם 80 חברי כנסת יכולים לבוא, מדוע לא יוכלו לבוא עוד 40?

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית,

המזרחי-הפועל המזרחי) :

חברת-הכנסת רזיאל-נאור, לפי מה שכתוב עכשיו אין צורך ב" 80 חברים, מספיק רוב פשוט מקרי, שיוכל לבטל סעיף זה. הייתם צריכים להציע בוועדה שבכלל אי-אפשר לבטל אותו.

מנחם בגין (תנועת החירות) :

זה כתוב כך.

ישראל שלמה רוזנברג (המפלגה הדתית-לאומית,

המזרחי-הפועל המזרחי) :

זה אינו כתוב כך. אני מציע לקבל רוב מיוחס לגבי סעיף זה.

ברוך אוניה (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) :
כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה על ההזדמנות שניתנה לי להבהיר כאן בפסוקים קצובים את העמדה העקי

הלכה שכל חוקה מוכרזה להיות נוקשה. יש טעם לכאן ויש טעם לכאן.

קודם כל איננו מקבלים פה חוקה; אנו מקבלים רק חוקי-יסוד אחד, אשר יהווה פרק אחד בחוקה, וכשנבוא לגמור את החוקה — אינני יודע מתי, בכל זאת פעם זה יהיה — אז עוד נצטרך להוציא כמה סעיפים מהחוק הזה, שבצעם אינם חשובים כל-כך בחוק יסוד, בפרק של חוקה. אי אפשר אפוא לשריין את כל הסעיפים האלה של החוק ברוב של שני שלישים. יש טענות נגד חוקה נוקשה בכלל, וטוענים כי בצעם עליידי חוקה נוקשה נותנים פרי בלגיה למיעוט. אם אומרים שאפשר לשנות זאת רק ב"80 קולות, נניח ש-78 חברי הכנסת רוצים לשנות ו"42 אינם רוצים לשנות — אזי נותנים פריבלגיה מסוימת למיעוט. מפני זה יש מתנגדים לחוקה נוקשה, ומשום כך החליטה הוועדה, שמה שהכנסת קיבלה — קיבלה. יש בחוק זה דברים חשובים מאוד, שגם הכנסת מחשיבה אותם, ובשני הסעיפים — סעיף 4 וסעיף 44 — קיבלנו את הגישה הזאת. אבל אין הוועדה חושבת שאפשר לקבל גישה נוקשה כזאת לכל סעיפי החוק הזה, אשר חשיבותם לגמרי איננה שווה. כשנבוא לסיים את החוקה, נחליט אז על גמישות או נוקשות.

ברצוני להוסיף הערה אחרונה. יש מדינות בהן מתלב"טים בשאלה זו, ואז יש מוצא אחר לגמרי — מוצא שקובע זמן לריבוייה של החוקה, מספר שנים, שבמשך מספר שנים אי-אפשר לשנות. גם על כך נדון. אני אומר, "נדון", אבל אני חושב שיותר נכון לומר "תדון אתם", כשתגיעו לחוקה גמורה.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חברי-הכנסת מ. סנה להוסיף סעיף אחרי סעיף 44 לא נתקבלה.

היו"ר י. רוקח :

רשות-הדיבור לחברי-הכנסת ניר.

נחום ניר-רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. סיימנו עכשיו את הדיון בחוק בקריאה שניה, אבל צריך לתקן טעות-דפוס באחת ההסתייגויות שנתקבלו. זוהי הסתייגותו של חברי-הכנסת איכילוב לסעיף 22.

יש שם טעות דפוס, חסרה שם מלה אחת : "גם". לפי הנוסח שלפניכם נאמר בהסתייגות : "בכל ועדת הקירה יהיו נציגים של סיעות שאינן משתתפות בממשלה לפי יחסי הכוחות של הסיעות בכנסת". מובן שחסרה המלה "גם", מפני שאם איננה, זאת אומרת שוועדת הקירה כוללת רק באי-כוח של סיעות שאינן משתתפות בממשלה.

היו"ר י. רוקח :

כאמור, התיקון הזה נתקבל.

היו"ר י. רוקח :

רשות-הדיבור לחברי-הכנסת סנה, להנמקת התוספת שהציע.

משה סנה (מק"י) :

כנסת נכבדה. הכנסת החליטה פעמיים לשריין סעיפים בחוק הכנסת עליידי רוב מיוחס, או מיוחד, העולה על רוב רגיל. אתמול הוחלט בנוגע לשיטת הבחירות, שאין לשנות אותה אלא ברוב של 61, כלומר ברוב של כל חברי הכנסת, לא ברוב המצביעים. ולפני רגע הוחלט שהסעיף האחרון אין לשנותו אלא ברוב של 80 קולות. מה זה אומר ? זה אומר שהכנסת עמדה פעמיים על כך שחוק יסוד יש לשריין. אפילו חברי-הכנסת רוזנברג, אשר הכריז שהוא נגד רוב מיוחס, הציע להנהיג רוב מיוחס לגבי סעיף מסויים, והצליח, וטוב שהצליח.

מה זה מוכיח ? זה מוכיח שאותו נוהג הקיים בהרבה ארצות — לא בכולן — שחוקים בעלי אופי קונסטיטוציוני אין לשנות עליידי רוב מקרי, יש לו אחיזה בסיון של עמים ומדינות. זה רק מעלה את ערך החוקים האלה, אשר כדי לשנותם נחוצו רוב מוצק, רוב גדול, מפני שהם נוגעים בכעיות אשר פתרוןן צריך להבטיח יציבות; כדי שאינו קאפריזוה רגיעת חולפת, איזה אינטרס לשעה אחת או ליום אחד או לתקופה קצרה, איזו התלקחות יצרים, איזה צירוף מקרי של כוחות — לא יוכלו לשנות את אבני היסוד של חוקת הארץ.

אחרת, חברי הכנסת, אם לא תסכימו שהחוק שאנו עומים דים לקבל עכשיו על כל סעיפיו אין לשנותו ואין לבטלו אלא ברוב מיוחס של שני שלישים, במה מופלה לטובה חוק זה מכל שאר החוקים ? הלא קבענו זאת לפי הרוב, שלא רצה לתת חוקה אחת — שהיהו חוקי יסוד, אשר ביח, מגילות-מגילות, יהיו אחר כך את החוקה השלמה. במה יתבטא שזה חוק קונסטיטוציוני, אם רוב מקרי יוכל לשנות אותו ?

לכן, לפחות כל אלה אשר היו בשעתו, ב"1949, ב"1950, כשהדבר נדון באסיפה המכוננת, בעד מתן חוקה דמוקראטית למדינת ישראל, צריכים לשריין את החוק הזה בשני שלישים. ואלה שהבינו היום כי יש שני סעיפים בחוק זה אשר צריך להבטיח אותם — האם לא יבינו שיש בו עוד סעיפים אחרים שעליהם חל אותו דבר, שאותה חשיבות מיוחסת גם להם ? מדוע דווקא שני סעיפים אלה ? מפני שהשבוע היה בשתי נקודות אלה פולמוס חריף, וכעבור שנה, שנתיים, שלוש, יכול סעיף אחר לקבל חשיבות בלתי-רגילה, שמסביב לו תהיה מרוכזת ההתעניינות הציבורית, ולכן צריך להבטיח כאן יציבות.

אותו הגיון אשר הכתיב לסיעות שלמות בכנסת להיות בעד חוקה; אותו הגיון אשר אמר כי סעיפים אחרים בחוק הכנסת צריך להבטיח ברוב בלתי-רגיל — אותו הגיון מחייב להוסיף את הסעיף הכולל שאנו מציעים, שאת חוק היסוד הזה, כמו כל חוק יסוד אשר יצטרף בעתיד, לא ישנו אלא ברוב מיוחד של שני שלישים.

נחום ניר-רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. בדרך כלל בעולם כולו קיימות הן חוקות נוקשות והן חוקות גמישות; אין זאת

ישיבה תי"ב, כ"ב שבט תשי"ח (12 פברואר 1958)

— חוק תקופת כהונתה של הכנסת השלישית וכהונת חבריה; חוק הבחירות לכנסת (תיקון); חוק יסוד: הכנסת (רוקח, ניר־רפאלקס, איכילוב) —

ג. חוק תקופת כהונתה של הכנסת השלישית וכהונת חבריה, תשי"ח — 1958 (*); חוק הבחירות לכנסת (תיקון), תשי"ח — 1958 (*) (קריאה שנייה)

היו"ר י. רוקח:

תכהן לא הכנסת הוצאת ולא הכנסת הנכנסת, לכן צריך לציין שהכנסת השלישית מתקיים עד לחודש חשון תש"כ. לא רצינו להכניס זאת לחוק היסוד, כי זה פרט הנוגע לכנסת השלישית, ועל כן קבענו זאת בחוק מיוחד.

בקשר להסתייגות לסעיף 7 שנתקבלה, הסתייגות הקובעת שרבנים וכוהני דת וגם פקידים בכירים אינם יכולים להיות מועמדים לכנסת, היינו מוכרחים לקבוע לגבי הכנסת השלישית, כי "פיסקאות 7 ו-8 מסעיף 7 לחוק יסוד: הכנסת, אין בהן כדי לפסול חברי הכנסת השלישית מכהונתם או לפסול מועמדים לכנסת השלישית ממועמדותם". סעיף זה הוכנס כדי לא לפגוע בחברי הכנסת השלישית ובאותם האנשים הנמצאים ברשימות הסיעות השונות והעשויים להיות חברי הכנסת השלישית.

היו"ר י. רוקח:

אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע

סעיפים 1, 2 ו-3 לחוק תקופת כהונתה של הכנסת השלישית וכהונת חבריה, תשי"ח—1958, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

סעיפים 1 ו-2 לחוק הבחירות לכנסת (תיקון), תשי"ח—1958, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

ד. חוק יסוד: הכנסת, תשי"ח — 1958; חוק תקופת כהונתה של הכנסת השלישית וכהונת חבריה, תשי"ח — 1958; חוק הבחירות לכנסת (תיקון), תשי"ח — 1958 (קריאה שלישית)

היו"ר י. רוקח:

רשות־הדיבור לחבר־הכנסת ניר.

נחום ניר־רפאלקס (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה. בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט אני מבקש את הכנסת לקבל את שלושת החוקים האלה בקריאה שלישית, למרות שנתקבלו הסתייגויות. אמנם לפי התקנון יש לדחות במקרה זה את הקריאה השלישית, אבל הוועדה יכולה לבקש את הכנסת גם במקרים כאלה לקבל את החוק בקריאה שלישית בסמוך לאחר קבלתו בקריאה שנייה. על סמך זה החליטה ועדת החוקה, חוק ומשפט לבקש את הכנסת להצביע עכשיו על שלושת החוקים האלה בקריאה שלישית.

היו"ר י. רוקח:

אני מעמיד להצבעה את חוק יסוד: הכנסת, בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

בעד חוק יסוד: הכנסת 96 —

נגד 0 —

חוק יסוד: הכנסת, תשי"ח — 1958, נתקבל.

ה צ ב ע

חוק הבחירות לכנסת (תיקון), תשי"ח—1958, נתקבל.

ה. הודעת יושב־ראש ועדת הכנסת

היו"ר י. רוקח :

רשות־הדיבור ליושב־ראש ועדת הכנסת.

ברוך אזניה (יו"ר ועדת הכנסת) :

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה. לפני יומיים במסגרת של הודעות אישיות — אין עדיין מושג של „הודעות כעין־אישיות“ — טענו חברי הכנסת בדר ואיכילוב שלא נהגתי כדיון בהצעת חוק שהובאה מטעם ועדת הכספים. הם טענו שלא נהגתי כדיון כשביקשתי את הכנסת בשם ועדת הכנסת להסמיך את ועדת הכספים לדון בחוק מבקר המדינה עוד לפני תום הקריאה הראשונה.

עלי להבהיר : 1. אין בתקנון שום פרק הדין בענין הבאת חוק מטעם ועדות. כל ענין הבאת הצעות חוק מטעם ועדות, ולא מטעם הממשלה ולא מטעם חבר כנסת יחיד, הוא נוהג בלבד.

2. במסגרת נוהג זה לא קרה אף פעם שהעבירו הצעת חוק, שהובאה מטעם ועדה, לוועדה אחרת. מטעם זה היתה ועדת הכנסת מוסמכת להציע, כי אותה ועדה אשר הביאה את הצעת החוק מטעמה תהא מוסמכת לדון בה גם לפני שתיגמר הקריאה הראשונה בכנסת.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים) :
 נכרר זאת בוועדת הכנסת.

היו"ר י. רוקח :

בשבוע הבא נקיים את הישיבות לפי הסדר הבא : ביום שני וביום שלישי תשב הכנסת משעה ארבע אחרי הצהרים עד שבע בערב ומשעה שמונה עד אחת־עשרה בערב. ביום רביעי תיפתח ישיבת הכנסת בשעה שתיים ותימשך עד גמר סדר־היום, עד שעה שבע או תשע בערב.
 הישיבה נעולה.

הישיבה נועלה בשעה 18.30.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות ת"ז—תי"ב

- א. שאילתות.
- ב. חוק אכיפת פסקי חוץ, תשי"ח—1958 (קריאה שלישית).
- ג. חוק התקציב לשנת 1958/59, תשי"ח—1958 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק יסוד: הכנסת (קריאה שניה ושלישית).
- ה. חוק נכסי נפקדים (פינוי—הוראות מעבר), תשי"ח—1957 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק תיקון תקנות-שעת-חירום (עבירות תנועה—דין חיילים), תשי"ח—1957 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון), תשי"ח—1958 (קריאה ראשונה) (הצעת חברי-הכנסת י. ש. רוזנברג).
- ח. חוק דמי מפתח, תשי"ח—1958 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק תיקון סדרי הדין האזרחי (משפטי המדינה), תשי"ח—1958 (קריאה ראשונה).
- י. חוק המעביטים, תשט"ו—1955 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק המועצה להשכלה גבוהה ולמחקר, תשט"ו—1955 (קריאה ראשונה).
- יב. מצב האשפוז במדינה והצעת חברי-הכנסת ב. הראל וש. יוניצ'מן).
- יג. חוק מבקר המדינה (תיקון), חשי"ח—1958 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק מבקר המדינה (תיקון), תשי"ח—1958 (קריאה שניה ושלישית).
- טו. חוק תקופת כהונתה של הכנסת השלישית, תשי"ח—1958 (קריאה שניה ושלישית).
- טז. חוק הבחירות לכנסת (תיקון), תשי"ח—1958 (קריאה שניה ושלישית).

ב. הצעת חוק יסוד: הכנסת

1. המהות
הכנסת היא בית הנבחרים של המדינה.
2. מקום המושב
מקום מושבה של הכנסת הוא בירושלים.
3. ההרכב
הכנסת בהיבחה תהיה בת מאה-ועשרים חבר.
4. שיטת הבחירות
הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות, חשאיות ויחסיות, לפי חוק הבחירות לכנסת.
5. הזכות לבחור
כל אזרח ישראלי בן שמונה-עשרה שנה ומעלה זכאי לבחור לכנסת, אם בית משפט לא שלל ממנו זכות זו על-פי חוק; חוק הבחירות יקבע את המועד שבו ייחשב אדם בן שמונה-עשרה שנה לענין השימוש בזכות הבחירה לכנסת.
6. הזכות להיבחר
כל אזרח ישראלי שביום הגשת רשימת המועמדים הכריז לל את שמו הוא בן עשרים-ואחת ומעלה, זכאי להיבחר לכנסת, אם בית משפט לא שלל ממנו זכות זו על-פי חוק.
7. מי לא יהיה מועמד
אלה לא יהיו מועמדים לכנסת:
(1) נשיא המדינה;
(2) שני הרבנים הראשיים;
(3) שופט, כל עוד הוא משמש בכהונתו;
(4) דיין של בית דין דתי, כל עוד הוא משמש בכהונתו;
(5) מבקר המדינה;
(6) ראש המטה הכללי, צבא-הגנה לישראל.
8. תקופת כהונת הכנסת
תקופת כהונתה של הכנסת תהיה ארבע שנים מיום היבחרה.
9. מועד הבחירות
הבחירות לכנסת יהיו ביום ג' השלישי לחודש חשוון של השנה שבה תמה כהונתה של הכנסת היוצאת.
10. יום הבחירות — שבתון
יום הבחירות יהיה יום שבתון, אך שירותי תחבורה ושאר שירותים ציבוריים יפעלו כסדרם.
11. פרסום תוצאות הבחירות
תוצאות הבחירות יפורסמו ברשומות תוך ארבעה-עשר יום מיום הבחירות.
12. כינוס הכנסת
הכנסת תתכנס לשיבתה הראשונה ביום ב' בשבוע השני שלאחר השבוע שבו נתפרסמו תוצאות הבחירות, בשעה ארבע אחרי הצהריים, ואם היה יום זה חג או ערב חג — ביום חול הקרוב שלאחר החג.
13. פתיחת הכנסת
הכנסת תיפתח על-ידי נשיא המדינה, ובהעדרו — על-ידי זקן חברי הכנסת הנוכחים; פתח נשיא המדינה, ימסור את הנהלת הישיבה לזקן חברי הכנסת הנוכחים.
14. הצהרת האמונים של חברי הכנסת
משפתח זקן חברי הכנסת את ישיבתה הראשונה או משקיבל לידי את הנהלתה, יצהיר את הצהרת האמונים של חברי הכנסת; ואלה דברי הצהרה: „אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת.“
משהצהיר זקן חברי הכנסת את הצהרת האמונים, ישוב ויקראנה באוזני חברי הכנסת, וכל אחד מחברי הכנסת יקום, בזה אחר זה, ויצהיר: „מתחייב אני.“

15. הצהרה לאחר ישיבת הפתיחה
 חבר כנסת שלא נכח בישיבת הפתיחה, או שהיה לחבר הכנסת לאחר מכן, יצהיר את הצהרת האמונים בישיבה הראשונה שבה הוא נוכח; יושב ראש הישיבה יקרא באזניו את נוסח ההצהרה, וחבר הכנסת יקום ויצהיר: "מתחייב אני".
16. אי"ה הצהרה
 קרא יושב־ראש הכנסת לחבר הכנסת להצהיר את הצהרת האמונים והחבר לא עשה כן, לא ייחנה החבר מזכויותיו של חבר הכנסת כל עוד לא הצהיר.
17. חסינות חברי הכנסת
 לחברי הכנסת תהיה חסינות; כללי החסינות ייקבעו בחוק.
18. חסינות בניני הכנסת
 לבניני הכנסת תהיה חסינות; פרטיה ייקבעו בחוק.
19. סדרי העבודה והתקנון
 הכנסת תקבע סדרי עבודתה; במידה שסדרי העבודה לא נקבעו בחוק, תקבעם הכנסת בתקנון; כל עוד לא נקבעו סדרי העבודה כאמור, תנהג הכנסת לפי הנהגה והנהל המקור בליים בה.
20. היושב־ראש והסגנים
 הכנסת תבחר מבין חבריה יושב־ראש וסגנים ליושב־ראש.
21. ועדות
 הכנסת תבחר מבין חבריה ועדות קבועות, והיא רשאית לבחור מבין חבריה גם ועדות לענינים מסויימים; תפקידי הוועדות, סמכויותיהן וסדרי עבודתן, במידה שלא נקבעו בחוק, ייקבעו בתקנון.
22. ועדות חקירה
 הכנסת רשאית למנות ועדות חקירה, אם על ידי הסמכת אחת הוועדות הקבועות ואם על ידי בחירת ועדה מבין חבריה, כדי לחקור דברים שהכנסת קבעה; סמכויותיה ותפקידיה של ועדה חקירה ייקבעו על ידי הכנסת.
23. דינו של חבר ממשלה שאינו חבר כנסת
 חבר ממשלה שאינו חבר כנסת, דינו לכל דבר הנוגע לכנסת כדיון חבר ממשלה שהוא חבר כנסת, אולם לא תהא לו זכות הצבעה.
24. מנין
 הכנסת תדון ותחליט בכל מספר חברים.
25. רוב
 הכנסת תחליט ברוב דעות של המשתתפים בהצבעה, כשהנמנעים אינם באים במנין המשתתפים בהצבעה; סדרי ההצבעה ייקבעו בתקנון; והכל כשאין בחוק הוראה אחרת לענין זה.
26. ישיבות
 ישיבות הכנסת יהיו במקום מושבה, אולם בנסיבות מיוחדות רשאי יושב־ראש הכנסת, בהתייעצות עם הסגנים, לכנס את הכנסת במקום אחר; ישיבות הכנסת מתקיימות בימי חול.
27. פומביות
 הכנסת תשב בפומבי אם לא הוחלט על סגירת הדלתות בתנאים ובדרך שנקבעו בתקנון.
28. פרסום — ישיבות פתוחות
 ההליכים בישיבה פתוחה והדברים שנאמרו בה — פר"סומם אינו מוגבל ואינו גורר אחריות פלילית או אזרחית; אולם יושב־ראש הישיבה רשאי, בדרך שנקבעה בתקנון, לאסור פרסום דבר שפרסומו עלול, לדעתו, לפגוע בבטחון המדינה.
29. פרסום — ישיבות סגורות
 ההליכים בישיבה סגורה והדברים שנאמרו בה — פר"סומם אסור, במידה שלא הותר בדרך שנקבעה בתקנון.
30. פרסומים אסורים
 המפרסם דבר שפרסומו אסור לפי שני הסעיפים הקודמים, צפוי לענשים הקבועים בחוק.
31. כנסים
 הכנסת תקיים שני כנסים לשנה; הכנס האחד ייפתח תוך ארבעה שבועות לאחר חג הסוכות, הכנס השני — תוך ארבעה שבועות לאחר יום העצמאות; זמנם של שני הכנסים יחד יהיה שמונה חודשים לפחות.
32. מועד פתיחת הכנסים
 לא כונסה הכנסת בארבעת השבועות כאמור בסעיף הקודם, דם, תכנס ביום ב' של השבוע החמישי, בשעה ארבע אחרי הצהריים.
33. כינוס הכנסת מחוץ לכנסים
 מלבד כנסים אלה יכנס יושב־ראש הכנסת את הכנסת על־פי דרישתם של
 גירסה א' — עשרים וחמישה.
 גירסה ב' — שלושים
- חברי כנסת או על־פי דרישת הממשלה.
34. התפזרות הכנסת
 לא תחליט הכנסת להתפזר לפני גמר תקופת כהונתה, אלא בדרך קבלת חוק לענין זה.
35. מועד הבחירות לאחר התפזרות הכנסת
 החליטה הכנסת להתפזר, יהיו הבחירות לכנסת שאחריה ביום שייקבע לכך בחוק; יום זה יהיה לא מאוחר מיום ג' בשבוע השלושה־עשר שלאחר ז' שבוע שבו נחקבל החוק להתפזר, ואם היה אותו יום ג' חג או ערב חג — לא מאוחר מן השני משלושת ימי החול הרצופים הקרובים שלאחר החג.
36. תקופת כהונת הכנסת לאחר התפזרות
 החליטה הכנסת להתפזר, תזויה תקופת כהונתה של הכנסת שלאחריה עד לחודש חשוון הקרוב שלאחר גמר ארבע שנים מיום היבחרה.
37. רציפות הכנסת
 הכנסת היוצאת תוסיף לכהן עד לכינוסה של הכנסת הנכנסת.
38. הארכת תקופת של חוקים
 כל חיקוק שתקפו היה פוקע תוך שני החודשים האחרונים לתקופת כהונתה של הכנסת היוצאת, או תוך ארבעה חודשים לאחר שהכנסת החליטה להתפזר, או תוך שלושת החודשים הראשונים לתקופת כהונתה של הכנסת הנכנסת — יעמוד בתקפו עד תום שלושת החודשים האמורים.

39. ש"כר חברי הכנסת זוכרי הכנסת יקבלו שכר כפי שנקבע בחוק.
40. התפטרות של חבר כנסת חבר כנסת רשאי להתפטר מכהונתו; ההתפטרות תהיה בהגשה אישית של כתב התפטרות על-ידי המתפטר ליושב-ראש הכנסת, ואם נבצר ממנו להגישו אישית — על-ידי משלוח בדרך שנקבעה בתקנון; כתב ההתפטרות יהיה תתום ביום ההגשה או המשלוח.
41. תוצאות ההתפטרות חבר כנסת שהגיש את התפטרותו, חברותו בכנסת נפסקת כעבור ארבעים-ושמונה שעות לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי יושב-ראש הכנסת, וזאת אם חזר בו מהתפטרותו לפני-כן.
42. פקיעת כהונתו של חבר כנסת חבר כנסת שנבחר או נתמנה לאחד התפקידים שנוש' איהם מועים מיות מועמדים לכנסת, חברותו בכנסת נפסקת עם בחירתו או עם התמנותו.
43. זילופים של חברי כנסת נתפנתה משרתו של חבר כנסת, יבוא במקומו — מתוך רשימת המועמדים שכללה את שמו — המועמד ששמו נקוב ראשון אחרי שמו של אחרון הנבחרים.
44. יציבות החוק על אף האמור בכל דין אחר, אין בכוחן של תקנות שעת-חירום לשנות חוק זה, להפקיע זמנית את תקפו או לקבוע בו תנאים.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

1. לסעיף 1 מ. ס נ ה מציע להחליף את הסעיף בסעיף זה :
- „הכנסת, בית הנבחרים של ישראל, מייצגת את ריבון נותו של העם. היא המוסד המחוקק של המדינה; ומ קור הסמכות לכל רשויות השלטון“.
- י. ש ו ס מ ן מציע להחליף את הסעיף בסעיף זה :
- „הכנסת היא בית הנבחרים של המדינה המחוקק את חוקיה, הבוחר בממשלה ומפטר אותה והמפקח על פעולת הממשלה“.
- ע. א י כ י ל ו ב מציע להחליף את הסעיף בסעיף זה :
- „הכנסת היא בית הנבחרים של המדינה, מחוקקת את חוקיה, בוחרת בממשלה ומפסרת אותה, ומפקחת על פעולת הממשלה; והיא מקור הסמכות לכל רשויות השלטון“.
- י. ה ר ר י ו ש. ה ל ל מציעים להחליף את הסעיף בסעיף זה :
- „בית המחוקקים של המדינה מורכב משני בתים : הכנסת ומועצת המדינה. מועצת המדינה תהיה של שלושים חבר שיתמנו על-ידי נשיא המדינה לפי המלצת ועדת מינויים כפי שייקבע בחוק. מועצת המדינה מוסמכת לדרוש דיון שני בכנסת בכל חוק שנחקבל בכנסת, ומשדרשה דרישה כזאת, תדון הכנסת באותו חוק שנית והחלטתה תהיה סופית“.
- י. ס ר ל י ן מציע להחליף את הסעיף בסעיפים אלה :
1. הכנסת ומועצת המדינה יהו את בית הנבחרים של המדינה.
2. הכנסת היא מקור הסמכות העליונה במדינה ; היא מחוקקת את חוקיה, בוחרת בממשלה ומש' חררת אותה מתפקידה.
3. מועצת המדינה תהיה בת ארבעים חבר; סמכר יותיה, אופן בחירתה וסדרי עבודתה ייקבעו בחוק שייקרא חוקי-יסוד : מועצת המדינה“.
4. לסעיף 4 ב. א ז נ י ה מציע להחליף את הסעיף בסעיף זה :
- „הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ישירות, שוות, חשאיות ואזוריות ; לענין הבחירות יחולק שטח המ“

5. לסעיף 5

מ. ס נ ה מציע :

למחוק את הפסוק השני.

מ. סנה מציע להחליף את הפסוק הראשון בהוראה זו: „הכנסת תבחר מבין חבריה ועדות קבועות, וכן ארבע ערות לענינים מיוחדים, שתורכבה בהתאם ליחס הגורם דל המספרי של הסיעות“.

לסעיף 22

ע. איכילוב מציע להוסיף לסעיף הוראה זו: „בכל ועדת חקירה יהיו גם נציגים של סיעות שאינן משתתפות בממשלה לפי יחסי הכוחות של הסיעות בכנסת“.

ח. רובין מציע להוסיף לסעיף הוראות אלה:

„(א) ביקשו שליש מחברי הכנסת, בכתב, הקמת ועדת חקירה, תוקם הוועדה ותהיה מורכבת מחמישה עשר חברים, שייבחרו בבחירות יחסיות מבין חברי הכנסת.“

(ב) לוועדת חקירה של הכנסת תהיינה כל הסמכויות המוענקות לוועדות חקירה על-פי פקודת ועדות החקירה“.

לסעיף 23

י. שופמן מציע: במקום „הנוגע לכנסת“ יבוא „הנוגע לדין בכנסת“.

לסעיף 24

מ. בגין מציע להחליף את הסעיף בסעיף זה: „המנין לדיני הכנסת ולהחלטותיה יהיו שלושים חברי כנסת“.

ז. ורפטיג וי. ש. רוזנברג מציעים להוסיף בסוף הסעיף:

„אולם לא יצביעו על חוק בקריאה שלישית אלא בנוכחותם של ארבעים חברי כנסת לפחות“.

אחרי סעיף 25

י. שופמן וז. ורפטיג מציעים להוסיף סעיף זה: „סירב נשיא המדינה לחתום על חוק תוך עשרה ימים מהיום שנתקבל בכנסת, חדון בו הכנסת שנית, ואם אישרה אותו בלי שינויים, ייכנס החוק לתקפו כעבור עשרה ימים מקבלתו, אף אם הנשיא לא חתם עליו“.

לסעיף 26

י. רפאל וי. שופמן מציעים: במקום „רשאי יושב ראש הכנסת בהתייעצות עם הסגנים“, יבוא „רשאים יושב ראש הכנסת והסגנים“.

לסעיף 27

מ. סנה וי. ש. רוזנברג וי. קליבנוב מציעים להחליף את הסעיף בסעיף זה:

„הכנסת תשב בפומבי אם לא החליטה הכנסת אחרת“.

לסעיף 28

י. הררי מציע: במקום „פרסומם אינו מוגבל“ יבוא „פרסומם ההוגן אינו מוגבל“.

י. הררי וז. ורפטיג מציעים: למחוק את המלים „ואינו גורר אחריות פלילית או אזרחית“.

לסעיף 7

ג. ניר-רפאלקס, ע. איכילוב וז. רובין מציעים להוסיף:

„(7) רבנים וכוהני דתות אחרות, כל עוד הם משמשים בכהונתם“.

מ. סנה מציע:

למחוק סעיפים קטנים (2) ו-(4).

י. שופמן מציע להוסיף:

„(8) עובדי מדינה בכירים וקציני צבא בכירים בדרגות או בתפקידים שייקבעו בחוק“.

ע. איכילוב מציע להוסיף:

„(8) קציני צבא בכירים בדרגות או בתפקידים שייקבעו בחוק“.

לסעיף 9

מ. בגין מציע:

במקום „חשון“ יבוא „סיון“.

י. כץ מציע:

במקום „חשון“ יבוא „כסלו“.

לסעיף 17

שר-המשפטים פ. רוזן וחברי הכנסת ד. בר-רב-האי מציעים להחליף את הסעיף בסעיף זה:

„לחברי הכנסת תהיה חסינות כפי שייקבע בחוק“.

ש. יוניצ'מן ומ. סנה מציעים:

במקום „לחברי הכנסת תהיה חסינות“ יבוא „מיום היבחרם תהיה לחברי הכנסת חסינות“.

ח. רובין מציע:

במקום „כללי החסינות“ יבוא „פרטים“.

לסעיף 18

שר-המשפטים פ. רוזן וחברי הכנסת ד. בר-רב-האי מציעים להחליף את הסעיף בסעיף זה:

„לבניני הכנסת תהיה חסינות על-פי חוק“.

לסעיף 20

מ. סנה מציע להוסיף את המלים:

„מכל סיעה המונה שלושה חברים ומעלה“.

ע. איכילוב וי. ש. רוזנברג מציעים להחליף את הסעיף בסעיף זה:

„הכנסת תבחר מבין חבריה יושב ראש וארבעה סגנים ליושב ראש מארבע הסיעות הגדולות בכנסת“.

י. שופמן וי. רפאל מציעים להחליף את הסעיף בסעיף זה:

„הכנסת תבחר מבין חבריה נשיאות המורכבת מיושב ראש והסגנים“.

לסעיף 21

ח. רובין מציע להוסיף לסעיף הוראה זו:

„הרכב הוועדות הקבועות ובחירת יושב ראש של ועדות אלה יהיו בהתאם ליחסי הכוחות בין הסיעות בכנסת“.

(ב) הודיע נשיא המדינה בהתאם לסעיף-קטן (א) על פיזור הכנסת — תחליט הכנסת תוך שבועיים על כל הקשור בעריכת הבחירות.

(ג) פוררה הכנסת על-ידי הנשיא, לאחר התכנס הכנסת החדשה, יתקיימו בחירות ככל האפשר מהר בהתבסס על רשימת הזכאים לבחור ולהיבחר שלפיה נבחרה הכנסת שפוררה. פוררה הכנסת על-ידי הנשיא תוך תקופת כהונתה של הכנסת, ייקבעו סדרי הבחירות בהתאם לסדרים ולכללים הנהוגים לגבי בחירת כנסת חדשה לאחר שכנסת קודמת סיימה את תקופת כהונתה.

י. הררי מציע להוסיף סעיף זה:

„לא הורכבה ממשלה או לא הובע אמון לממשלה לאחר שכנסת חדשה נתכנסה או לאחר שהובע לממשלה אמון, רשאי נשיא המדינה, אם הוא סבור שחלף הזמן הסביר לכינון הממשלה החדשה, לפזר את הכנסת. לענין הבחירות החדשות, דין פיזור הכנסת על-ידי נשיא המדינה כדין החלטת הכנסת להתפורר.“

לסעיף 35

ז. ורהפטיג מציע להחליף את הסעיף בהוראה זו: „החליטה הכנסת, בחוק, להתפורר, יהיו הבחירות ביום ג' בשבוע השמיני שלאחר השבוע שבו נתקבל החוק, ואם היה אותו יום ג' חג או ערב חג — בשני מש' לושט ימי החול הרצופים הקרובים שלאחר החג.“

י. הררי מציע:

למחוק סעיף זה.

ח. רובין מציע להחליף את הסעיף בהוראה זו: „החוק על התפוררות הכנסת יכול הוראה על מועד הבחירות לכנסת החדשה.“

אחרי סעיף 43

מ. ארגא, ז. ורהפטיג וי. ש. רוזנברג מציעים עים להוסיף סעיף זה: „מנין השנים והחדשים לפי חוק זה יהיה לפי הלוח העברי.“

י. ש. רוזנברג מציע להוסיף סעיף זה: „אין לשנות סעיף 44 או סעיף זה אלא ברוב של שמונים חברי.“

מ. סנה מציע להוסיף סעיף זה:

„חוק זה לא יבטל ולא יחול בו כל שינוי אלא בהתאם לתקופת של שני שלישים.“

י. שופמן מציע להוסיף סעיף זה:

„לפי דרישת מאה אלף אזרחים בעלי זכות בחירה יערך משאל עם בשאלה מסויימת.“

ז. ורהפטיג מציע:

אם ההסתייגות הקודמת לא תתקבל: למחוק את המלים „או ארזחית“.

י. ש. רוזנברג מציע:

למחוק את המלים „פלילית או“.

י. שופמן מציע:

במקום „רשאי, בדרך שנקבעה בתקנון“ יבוא „רשאי, בתוך הישיבה ובדרך שנקבעה בתקנון“.

י. ש. רוזנברג מציע:

למחוק את הסיפה החל מן המלים „אולם יושבראש הישיבה“.

ב. אזניה וי. הררי מציעים:

להוסיף בסוף הסעיף את המלים „או בכבוד הכנסת“.

ז. ורהפטיג וי. ש. רוזנברג מציעים:

להוסיף בסוף הסעיף את המלים „או בכבוד אדם“.

לסעיף 29

י. ש. רוזנברג מציע:

אחרי המלים: „והדברים שנאמרו בה“ יבואו המלים „ושלא הוצאו על-ידי יושבראש הישיבה מן הפרוטוקול במידה שהתקנון מרשה זאת“.

לסעיף 33

מ. סנה מציע:

במקום „עשרים־וחמשה“ או „שלושים“ יבוא „שנים־עשר“.

אחרי סעיף 34

ד. ברב־ב־ה־א־י מציע להוסיף סעיף זה:

„לא כוננה ממשלה או לא הובע לממשלה אמון הכנסת כתום שלושה חדשים מיום כינוסה לאחר בחירות, או לא כוננה ממשלה שהובע לה אמון הכנסת כתום שלושה חדשים מן היום בו הביעה הכנסת אמון לממשלה, והציע ראש הממשלה המכהנת לנשיא המדינה לערוך בחירות חדשות, יודיע נשיא המדינה על פיזור הכנסת לפי הצעת ראש הממשלה ויכריזו על בחירות חדשות; מועד הבחירות ייקבע לפי סעיף 35.“

ע. איכילוב מציע להוסיף סעיף זה:

„(א) נתכנסה הכנסת החדשה ועברה תקופה של ארבעה חדשים ולא הוקמה ממשלה על אף מאמציו הרבים של נשיא המדינה להביא לידי הרכבה ממשלה, או הובע תוך תקופת כהונת הכנסת אמון לממשלה ועברה תקופה של ארבעה חדשים ולא הוקמה ממשלה חדשה על אף מאמציו הנשיא כאמור — יפזר נשיא המדינה את הכנסת.“

ג. הצעת חוק תקופת כהונתה של הכנסת השלישית וכהונת חבריה,

תשי"ח — 1958

כדי לפסול חברי הכנסת השלישית מכהונתם או לפסול מועדים לכנסת השלישית ממועדותם.

3. תחילה

חוק זה, תקפו מיום תחילת תקפו של חוק־יסוד: הכנסת.

1. קביעת תקופת הכהונה תקופת כהונתה של הכנסת השלישית תהיה עד לחודש חשון תשי"ח.

2. קיום הכהונה של חברי כנסת פיסקאות (7) ו־(8) בסעיף 7 לחוק־יסוד: הכנסת, אין בהן

ד. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון), תשי"ח—1958

1. ביטול הודאת סעיפים 1, 2, 3, 5, 7 לחוק הבחירות לכנסת, תשט"ו—
2. תחילה חוק זה, תקפו מיום תחילת תקפו של חוק יסודי: הכנסת. בחברי כנסת — בטלים.

ה. החלטת ועדת הכנסת על סדרי הדיון בתקציב לשנת 1958/59

1. לאחר הרצאת הפתיחה של שר האוצר יקויים ויכוח כללי על כל חלקי התקציב, וועדת הכספים תוסמך לפתוח בדיונה להכנת התקציב לקריאה שניה ושלישית מיד לאחר הרצאת שר האוצר.
2. הוועדה תביא לכנסת הצעה התקציב, פרקים פרקים — כל פרק וההסתייגויות שירשמו עלידי מיעוט בוועדה — לפי הסדר הבא: א) אומדן ההכנסות יהיה כלול במסגרת הר" יון על תקציבו של משרד האוצר; ב) תקציבי המשרדים (כל משרד בנפרד, לרבות חלקו של המשרד בתקציב הפיתוח וסעיפים אחרים בתקציב הצמודים לו); ג) הצעת חוק התקציב.
3. הדיון על כל משרד (בכלל זה הנמקת ההסתייגויות) ייפתח עלידי השר בסקירתו בכתב, בדברים בעלפה, או בשניהם כאחד. כסיום הוויכוח, בכלל זה דברי התשובה של השר, ישיב יו"ר הוועדה למסתייגים, אם יראה צורך בכך.
4. יושב ראש ועדת הכספים יביא את הצעת חוק התקציב, והדיון בה יתקיים כיוון רגיל בקריאה השניה.
5. כל סיעה רשאית להעביר, מן הזמן העומד לרשותה בוויכוח על משרד מסויים — 30% — כתוספת לשיעור הזמן העומד לרשותה בוויכוח על משרד אחר, ובלבד שתו" ספת זו לא תעלה אה שייעור זמנה בוויכוח על אותו משרד למעלה מן 30%. ואולם סיעות שמשפר חבריהן אינו עולה על שישה יו"ש לצבור בדרך זו, של העברת זמן מוויכוח על משרד אחד למשנהו, למעלה מהשיעור הנזכר, למען יוכלו להגיע לרשות דיבור עד 15 דקות על אותו משרד.
6. סיעות האופוזיציה שרשמו לעצמן הסתייגויות יוכלו להשהיש בהוספת הזמן שהוקצבה להן להנמקת הסתייגור יותיהן — כאמור בסעיף 5 לעיל — לפי הסדר הבא:
 - א. להעביר עד מחצית תוספת הזמן לוויכוח הכללי בקריאה ראשונה.
 - ב. יתרת תוספת הזמן לכל סיעה תחולק באופן יחסי בין המשרדים שלתקציביהם הגישה אותה סיעה הסתייגויות;
7. ובלבד שכל הופעה בקריאה שניה לא תעלה על 45 דקות. ההצבעות על ההסתייגויות יקוימו כדלקמן:
 - א. לתקציב ההכנסות — לפי סעיפי ההכנסות המפורטית באומדן.
 - ב. לתקציב ההוצאה — לפי משרדי הממשלה (לרבות סעיפי תקציב הפיתוח והסעיפים האחרים בתקציב הצמודים לו).
 - ג. הצבעות נפרדות על פרט מסויים בתקציב ההכנסה או בתקציב ההוצאה יקוימו רק עלפי בקשת סיעה מסתייגה, שתוגש לוועדת הכספים.
 8. הזמן המוקדש לוויכוח הכללי בקריאה הראשונה יהיה
 - א. 14 שעות ובקריאה שניה —
 - ב. נשיא המדינה, הכנסת, מבקר המדינה 1 שעה

- 2) משרד האוצר (לרבות הכנסות, תגמולים לנכים, סיוע טכני, פנסיות ופיצויים, השתתפות הסוכנות, הרורכה, הוצאות עקב ביטול הפטור, תקציבים מיוחדים, תשלום ריבית, הוצאות שונות, קרנות ומפעלים שונים, קווים וקידוחי נפט, בנינים למוסדות ציבוריים וממשלתיים (חלק), רורכה — פיתוח, תשלום חובות, דמי מחזור לפעולות מימון, הוצאות רשות הפיתוח)
 - 3) משרד החקלאות (לרבות חקלאות — פיתוח, מפעל המים הארצי, בנינים למר" סדות ציבוריים וממשלתיים (חלק))
 - 4) משרד המסחר והתעשייה (לרבות הע" נקות להזלת מוצרים ושירותים חיוניים, פעולות לעידוד היצוא, תעשיה ומלאכה)
 - 5) משרד הפיתוח (לרבות פיתוח הערבה, מחצבים ומכרות, חשמל)
 - 6) משרד ראש הממשלה (לרבות חברי הממשלה, החברה הממשלתית לתערוכה, חגיגות שנה העשור)
 - 7) משרד החוץ
 - 8) משרד הבריאות (לרבות בנינים למר" סדות ציבוריים וממשלתיים (חלק))
 - 9) משרד היתוח (לרבות בנינים למוסדות ציבוריים וממשלתיים (חלק))
 - 10) משרד התינוך והתרחות (לרבות בנינים למוסדות ציבוריים וממשלתיים (חלק))
 - 11) משרד המשטרה
 - 12) משרד המשפטים
 - 13) משרד הסעד (לרבות בנינים למוסדות ציבוריים וממשלתיים (חלק))
 - 14) משרד העבודה (לרבות ביטוח לאומי, שיכון, עבודות ציבוריות, בנינים למר" סדות ציבוריים וממשלתיים (חלק))
 - 15) משרד הפנים (לרבות רשויות מקומיות — גם בהוצאה מועברת — הלוואות לר" רשויות מקומיות)
 - 16) משרד הדואר (לרבות דואר — פיתוח)
 - 17) משרד התחבורה (לרבות תחבורה — פיתוח)
- בס"ה 41 שעות
- לסיעות האופוזיציה המסתייגות חניתן תוספת של זמן להנמקת הסתייגויותיהן במסגרה הקריאה השניה — 7 שעות
- בסך הכל 62 שעות

ו. מסקנות ועדת הפנים בענין מחירי המים לבניה החדשה בעיריות ובמועצות המקומיות

(1) הוועדה מפנה את השומת לב הממשלה לבעיית מחירי המים לבניה החדשה, הן בצורת אגרת צינורות והן בצירות אחרות.

(2) הוועדה רשמה לפנייה את הודעת נציגי משרד הפנים ומינהל המים על כוונתם להקפיד בכיצוע חוק מדידת המים.

(3) כן רשמה הוועדה לפנייה את הודעת משרד הפנים על פעולתו נגד קביעת אגרות בלתי־מבוססות מבחינה חוקית, וביניהן אגרות הנוגעות לענין המים.

בישיבת הכנסת מיום ג' באב תשי"ז (31 ביולי 1957) הועלתה הצעה לסדר־היום בכנסת עליידי חברי־הכנסת מ. קלמר בענין מחירי המים לבניה החדשה בעיריות ובמיר־עצות המקומיות.

הכנסת החליטה להעביר את ההצעה לוועדת הפנים : ועדת הפנים דנה בשאלה זו בישיבותיה בימים ו' בשבט תשי"ח (27 בינואר 1958) וי"ד בשבט תשי"ח (4 בפברואר 1958), ובסיכום הדיון קיבלה את המסקנות הבאות:

ס י כ ו ם ה י ש י ב ו ת

ז. ורהפטיג, י. בן־אהרן, ה. רובין, י. מ. לוי, מ. סנה, י. הררי, ק. כהנא, מ. ארגוב, נ. ניר־רפאלסק.

ב. בהמשך הדיון על חוק יסוד: הכנסת, תשי"ח—1958, השתתפו: נ. ניר־רפאלסק, י. שופמן, מ. סנה, י. רפאל, י. ש. רוזנברג, נ. ניר־רפאלסק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) וד. בר־רב־האי (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) השיבו למתווכחים. הוחלט: 1) לקבל סעיף 4; 2) לקבל את התוספת של י. רפאל וי. ש. רוזנברג לסעיף 4.

ישיבה תי"א (כ"ב בשבט תשי"ח — 12 בפברואר 1958) היו"ר — א. י. גרינברג.

בהמשך הדיון על חוק יסוד: הכנסת, תשי"ח—1958, השתתפו: מ. סנה, נ. ניר־רפאלסק, ע. איכילוב, ח. רובין, י. שופמן, מ. בגין, ד. בר־רב־האי, י. רפאל, י. רפאל (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) ונ. ניר־רפאלסק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) השיבו למתווכחים.

הוחלט: 1) לקבל את התיקון של נ. ניר־רפאלסק, ע. איכילוב וח. רובין לסעיף 7; 2) לקבל את התיקון של י. שופמן לסעיף 7; 3) לקבל את התיקון של ח. רובין לסעיף 17; 4) לקבל את הסעיפים 5—21.

ישיבה תי"ב (כ"ב בשבט תשי"ח — 12 בפברואר 1958) היו"ר — י. רוקח.

א. סגן מזכיר הכנסת א. צידון הודיע על החוקים שהור נהו על שולחן הכנסת.

ב. בהמשך הדיון על חוק יסוד: הכנסת, תשי"ח—1958, השתתפו: ע. איכילוב, ח. רובין, מ. בגין, י. שופמן, י. ש. רוזנברג, ז. ורהפטיג, י. רפאל, מ. סנה, י. הררי, ב. אזניה, ד. בר־רב־האי, נ. ניר־רפאלסק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) וב. אזניה (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) השיבו למתווכחים.

הוחלט: 1) לקבל את התיקון של ש. פרלשטיין וא. בהיר לסעיף 22; 2) לקבל את התיקון של ח. רובין לסעיף 35; 3) לקבל את הסעיפים 22—44; 4) לקבל את התוספת של י. ש. רוזנברג אחרי סעיף 44; 5) לקבל את החוק בקריאה שניה.

ג. נ. ניר־רפאלסק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שניה את חוק תקופת כהונתה של הכנסת השלישית וכהונת חבריה, תשי"ח—1958, וחוק הבחירות לכנסת (תיקון), תשי"ח—1958.

הוחלט: לקבל את החוקים בקריאה שניה.

ד. נ. ניר־רפאלסק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שלישית את חוק יסוד: הכנסת, תשי"ח—1958, חוק תקופת כהונתה של הכנסת השלישית וכהונת חבריה, תשי"ח—1958, וחוק הבחירות לכנסת (תיקון), תשי"ח—1958.

הוחלט: לקבל את החוקים בקריאה שלישית.

ה. ב. אזניה (יו"ר ועדת הכנסת) מסר הודעה.

ישיבה ת"ז (כ" בשבט תשי"ח — 10 בפברואר 1958) היו"ר — י. שפרינצק; י. רוקח.

א. מזכיר הכנסת מ. רוזני הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ב. השרים השיבו לשיאלות בדבר: ביטול קו 9 של שירות האוטובוסים בתל־אביב; חכירת אניות זרות להובלה; הספקת אוכל כשר ב"אל־על"; הבאת מכוניות משומשות מארצות־הברית; סעד למשפוזת כהן ממעברת כפר־נחמן; סידור זקנים במוסדות; אמצעים לקליטת ילדים מפגרים.

ג. ב. אזניה (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על המלצת ועדת הכנסת להסמיך את ועדת הכספים לדון בחוק מבקר המדינה (תיקון), לפני תום הקריאה הראשונה.

ד. ב. אזניה (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על סדרי הדיון בתקציב 1958/59.

ה. היו"ר י. שפרינצק העמיד להצבעה את חוק אכיפת פסקי־הדין, תשי"ח—1958, בקריאה שלישית. הוחלט: לקבל את החוק.

ו. י. גורי (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה ראשונה את חוק מבקר המדינה (תיקון), תשי"ח—1958. בוויכוח השתתפו: י. בדר, י. ספיר, א. בהיר, ז. צור.

ישיבה ת"ח (כ" בשבט תשי"ח — 10 בפברואר 1958) היו"ר — נ. ניר־רפאלסק.

א. בהמשך הדיון על חוק מבקר המדינה (תיקון), תשי"ח—1958, השתתפו: ח. רובין, א. כהן, א. וילנסקה, י. קרג'מן, י. גורי (יו"ר ועדת הכספים) השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים. הודעות נמסרו על־ידי ע. איכילוב, י. בדר.

ב. י. בדר מסר הודעה אישית.

ג. ב. אזניה (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על חילופי גברי בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ישיבה ת"ט (כ"א בשבט תשי"ח — 11 בפברואר 1958) היו"ר — א. בן־אליעזר.

א. נ. ניר־רפאלסק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שניה חוק יסוד: הכנסת, תשי"ח—1958. בו"ר כוח השתתפו: מ. סנה, י. שופמן, ע. איכילוב, י. הררי, י. רוקח, ב. אזניה, ד. בר־רב־האי, נ. ניר־רפאלסק השיב למתווכחים.

הוחלט: לקבל את הסעיפים 1—3.

ב. בדיון המיוחד על שיטת הבחירות, שנערך במסגרת הקריאה השניה של חוק הכנסת, השתתפו: ראש הממ"ר שלה ד. בן־גוריון, מ. בגין, י. סלין.

ישיבה ת"י (כ"א בשבט תשי"ח — 11 בפברואר 1958) היו"ר — ב. אידלסון.

א. בהמשך הדיון המיוחד על שיטת הבחירות השתתפו:

